

# İDARİ YARGILAMA HUKUKUNDA DAVANIN AÇILMAMIŞ SAYILMASI<sup>(\*)</sup>

Dr. Öğr. Üyesi Mehmet HATİPOĞLU<sup>(\*\*)</sup>

## ÖZ

İdari Yargılama Usul Kanunu (İYUK), Danıştay, İdare ve Vergi Mahkemelerine gelen uyuşmazlıklarda, dava taraflarına bir takım usul yükümlülükleri getirmektedir. Aynı kanun bu yükümlülükler uylmadığı takdirde mahkemelerin ne tür kararlar vereceğini de düzenlemiştir. Davanın reddi, dilekçenin reddi, dosyanın işlemde kaldırılması, davanın kabulü gibi kararlar yanında bir diğeri de davanın açılmamış sayılması kararıdır.

Davacının, dava dilekçesini İYUK'un 3. ve 5. maddesinde düzenlenen kurallara göre hazırlaması gerekliliğinin yanında dava açılırken davacı tarafın bir takım harçları ve dava aşamasında yapılacak olan tebligat giderlerini yatırması da gerekmektedir. Davacı tarafın bu harç ve posta giderlerini hiç yatırmaması ya da eksik yatırması ve yine davacı tarafından mahkemeye bildirilen adreste tebligat işlemlerinin yapılamaması hallerinde ne gibi işlemler yapılacağı hususu da Kanun'da düzenlenmiştir.

Davanın açılmamış sayılması kararının hukuki niteliği, mevzuattaki karşılığı, hangi hallerde dava açılmamış sayılmasına karar verilebileceği, şartlarının neler olduğu, bu kararlara karşı başvuru yolunun olup olmadığı, inceleyeceğimiz temel hususlardır.

**Anahtar Kelimeler:** İdari Yargı, İdari Dava, Davanın Açılmamış Sayılması.

---

(\*) Yayın Kuruluna Ulaştığı Tarih: 23/11/2021 - Kabul Edildiği Tarih: 12/12/2021.

Atıf Şekli: Mehmet Hatipoğlu, "İdari Yargılama Hukukunda Davanın Açılmamış Sayılması", *Süleyman Demirel Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, C. XI, S. 2, 2021, s. 187-222.

(\*\*) Afyon Kocatepe Üniversitesi, Hukuk Fakültesi, İdare Hukuku Anabilim Dalı, Afyon, Türkiye.

E-posta: mhatipoglu@aku.edu.tr.

Orcid: 0000-0002-5570-8554.

## **ACCEPTING FILED CASE AS NON FILED IN ADMINISTRATIVE JURISDICTION**

### **ABSTRACT**

The Code of Administrative Procedure introduces certain obligations to the parties of the dispute held before the Council of State, Administrative Courts and Tax Courts. The kind of decisions to be taken by the courts if these obligations are not fulfilled are also regulated.

In addition to the necessity of preparation of the statement of claim by the claimant according to the Articles 3 and 5 of the Code, the plaintiff shall also discharge and pay for certain expenses related to the fees of litigation and notification when filing an action. The procedures to follow in case the claimant does not deposit the full or missing amount of these fees and postal expenses are also regulated in the Code of Administrative Procedure.

Accepting filed case as non filed and its elements will be topics to be analyzed primarily.

**Keywords:** Administrative Justice, Administrative Action, Case As Non Filed.

## GİRİŞ

Yargılama hukukunda tarafların, derdest olan bir yargılamanın kurallarını, amaç ve işlevlerini ortadan kaldıracak düzeydeki davranışları sınırlama altına alınmış, hatta bazı durumlarda da yaptırımlara tabi kılınmıştır. Tarafların tutum ve davranışları nedeniyle sürüncemede kalma riski taşıyan bir davada örneğin, davayı usulüne göre izleme ve usul işlemlerini yerine getirme yükümlülüğünü ihlal, hem hukuk, hem ceza ve hem de idari yargıda davayı ortadan kaldırabilir<sup>1</sup>.

Gerçek, tüzel ayrımı yapılmaksızın kişilerin haklarını, usul kurallarına uygun olarak yargı yerlerinde arayabilmeleri dava açma biçiminde olmaktadır. Kişiler bu davaları açarken ve açıldıktan sonra usule ilişkin birtakım koşulları yerine getirmek durumundadırlar. Yargılama neticesinde bir davanın sona ermesi, yargı yerindeki yargılama işlemlerinin bitirilmesi ve -dava konusu olan şeyin tutarı ya da çeşidi nedeniyle yasa yollarına gidilmeye ilişkin yasal sınırlamalar dışında- yeni bir kanun yolunun açılması için davanın reddi, kabulü, kısmi kabul, tarafların davalarından vazgeçmeleri ya da sulh olmaları ve bunun kararda belirtilmesi hallerinde söz konusu olmaktadır. Ancak, bunların dışında olup nitelik farkı da olmasına karşın davaların sona erme şekillerinden birisi de “*davanın açılmamış sayılması*”dır<sup>2</sup>.

Anayasada, kişilerin mahkemeler önünde davacı ya da davalı olarak haklarını araması adil yargılanma hakkı kapsamında güvence altına alınmıştır<sup>3</sup>. Ancak taraflar da haklarını ararken dava sürecinin işleyişi açısından sağlıklı bir sonuca varabilmek için kanunun öngördüğü belli yöntemlere uymak, belli usulleri takip etmek zorundadır. Taraflar kanunun öngörmüş olduğu sisteme uymazlarsa, mahkeme de bir karara varamayacaktır. İşte bazı durumlarda tarafların belli usullere uymaması davanın açılmamış sayılması sonucunu doğuracaktır<sup>4</sup>.

<sup>1</sup> Saim Üstündağ, *Medeni Yargılama Hukuku*, C: 1-2, Nesil Matbaacılık, İstanbul, 1997, s. 612; Ahmet İyimaya, “Sorumluluk Davasının Açılmamış Sayılması” *Yargıtay Dergisi*, 1990, S. 1-2, s. 46-47; Ömer Ulukapı, *Medeni Usul Hukukunda Tarafların Duruşmaya Gelmemesi*, Mimoza Yayınevi, Konya, 1997, s. 143; Mustafa Y. Aygün, “Davanın Açılmamış Sayılması”, *YD.*, 1979, S. 5, s. 829.

<sup>2</sup> Aygün, “Davanın Açılmamış Sayılması”, s. 850.

<sup>3</sup> **1982 Anayasası m.36** “Herkes, meşru vasıta ve yollardan faydalanmak suretiyle yargı merci-leri önünde davacı veya davalı olarak iddia ve savunma ile adil yargılanma hakkına sahiptir. Hiçbir mahkeme, görev ve yetkisi içindeki davaya bakmaktan kaçınmaz”

<sup>4</sup> Emel Şeyda Elgün, ‘Medenî Usul Hukukunda Davanın Açılmamış Sayılması ve Sonuçları’, *Ankara Üniversitesi SBE*, (Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi), Ankara 2010, s. 1; Ayrıntılı bilgi için ayrıca bkz., Üstündağ, 1997, s. 506.

Davanın açılması ile doğan sonuçların geriye etkili olarak hiç doğmamış kabul edildiği durum olan davanın açılmamış sayılması kararı, alınırken davalının rızasına ihtiyaç duyulmayan, davanın yeniden açılmasını mümkün kılan, davayı geri alma ve davadan feragatten farklı sonuçlar doğuran, hem hukuk muhakemeleri usulünde hem de idari yargıda karşılığı olan bir karardır<sup>5</sup>. Davanın açılmamış sayılmasına bağlanan hukuki sonuçlar, davanın açılmamış sayılması kararı ile hukuki dayanaklarından yoksun kalacak, hukuki durumu dava öncesi hale getirecektir.

Çalışma konumuz açısından idari yargılama hukukunda da önemli sonuçları olan davanın açılmamış sayılması kararı, İYUK'da idari yargı yerlerindeki yargılamalarda uyulması gereken bazı usul kurallarına uyulmadığı takdirde karşılaşıcağımız bir karar türüdür. Nitekim söz konusu Yasa, idari yargı yerlerinde açılacak dava türlerinden, dava dilekçesinde bulunması gereken özelliklere, dava dilekçesi üzerinde yapılacak ilk incelemeden, ilk inceleme üzerine verilecek kararlara, yürütmeyi durdurma müessesesi, dava dosyasının tekemmülü, duruşma, verilecek kararda bulunması gereken hususlar ve daha birçok usul konusunu ele almıştır<sup>6</sup>.

İdari yargı yerleri olan Danıştay, İdare ve Vergi Mahkemelerinde açılan davalarda dava dilekçelerinin İYUK'un 3. ve 5. maddesinde düzenlenen kurallara uygun olarak düzenlenmesi gerektiği gibi, dava açılırken davacı tarafın bir takım harçları ve yapılacak olan tebligat giderlerini yatırması da gerekmektedir<sup>7</sup>. İşte, davacı tarafın bu harç ve posta giderlerini hiç yatırmaması ya da eksik yatırması durumunda ne tür işlemlerle karşılaşıcağı konuları da İdari Yargılama Usulü Kanunu'nda düzenlenmiş olup, tarafların bu şekildeki eksikliklerin ilgili mahkemeler tarafından davacıdan giderilmesi istenilmesine rağmen davacının herhangi olumlu bir işlemde bulunmaması halinde verilecek olan kararlar asıl ilgi alanımızı oluşturmaktadır. Bu gibi durumlarda verilen davanın açılmamış sayılacağı kararının hukuki niteliği, bu kararların verilebilmesi için gerekli şartlar, karara karşı başvuru yolları ve Danıştay kararları ışığında davanın açılmamış sayılması kararlarındaki hukuka aykırılıklar aşağıda ayrıntılı olarak değerlendirilecektir.

<sup>5</sup> "... Davanın açılmamış sayılması, koşulların oluşması ile kendiliğinden ortaya çıkan ve tarafların istemelerine bağlı olmayan «yasal sonuç»tur..." İyimaya, 1990, s. 47.

<sup>6</sup> Hüseyin Bilgin, "İdari Yargılama Hukukunda Davanın Açılmamış Sayılmasına" *Adalet Dergisi*, S. 35, s. 86-88.

<sup>7</sup> Bilgin, "İdari Yargılama Hukukunda Davanın Açılmamış Sayılmasına", s. 90.

## I. DAVANIN AÇILMAMIŞ SAYILMASI KARARI VE HUKUKİ NİTELİĞİ

İdari yargılama usulünde de medeni yargılama usulünde olduğu gibi tarafların yargılama esnasında bir takım yükümlülükleri bulunmaktadır. Yükümlü oldukları bu davranışları yerine getirmemeleri neticesi olarak da hukuki birtakım sonuçlarla karşılaşmaktadırlar. Bu sonuçlardan birisi de davanın açılmamış sayılması kararıdır. Tarafların kötü niyetli davranışlarla dava açmaları ya da bazı işlemleri sürüncemede bırakmalarının önüne geçmek adına bir gereklilik olarak nitelendirilen davanın açılmamış sayılması kararı idari yargıda da mevzuatımıza giren bir kurumdur.

Mahkemenin önüne gelen uyuşmazlığı incelemekten kaçınma yasağı, davanın derdestlik kazanması, davanın açılış tarihine göre şartların değerlendirilmesi, görevli ve yetkili mahkemenin işlemlerine başlaması, taraflarının taleplerinin değerlendirilmesi gibi idari yargıda davanın açılmasının hukuki sonuçlarına engel olan davanın açılmamış sayılması kararı, usul hukuku açısından sonuçta bir çözüm yolu olup, niteliği itibarıyla yargılama hukukuna özgü bir kavramdır<sup>8</sup>.

İdari yargılama hukukunda Danıştay ile idare ve vergi mahkemelerinin önüne gelen uyuşmazlıkların kural olarak mutlaka bir karar ile çözümlenmesi gerekir. Davanın açılması, hukuki bir tasarruf değil, usuli bir tasarruftur ve dava taraflarının tam bir serbestlik ile hareket ettikleri söylenemez. Hem mahkemelerin hem de davanın taraflarının, yargılama aşamalarında, idari yargılama alanına özgü usul kurallarına ve atıf yapılan hallerde de hukuk muhakemesi usulüne ilişkin kurallara uyma yükümlülükleri bulunmaktadır. Bundan bağlamda, şayet varsa davaya ilişkin eksiklikleri gidermemek, usuli işlemleri ve gereklerini zamanında ve tam yapmamak, yargılama hukukuna özgü birtakım sonuçların ortaya çıkmasına ve hatta davanın ortadan kalkmasına yol açabilecektir. Hukuk muhakemesi usulünde düzenlenen ve idari yargı alanında da karşılığı olan bu durum, davanın açılmamış sayılması olarak nitelendirilmektedir<sup>9</sup>.

Yargılama hukuku kuralları, kamu düzeniyle ilgili olduklarından, genellikle emredici niteliktedir. Bu normlara aykırı davranmak, birtakım sonuçlar getirir. Bu bağlamda “*davanın açılmamış sayılması*”, bahsedilen kuralları çiğnemeyi

<sup>8</sup> Seda Özmumcu, “Davanın Açılmasına Bağlı Hukuki Sonuçların Davanın Açılmamış Sayılması Halinde Değerlendirilmesi”, *İÜHFMD*, 2012, C. LXX, S. 2, s. 183-206.

<sup>9</sup> Medeni Yargılama Hukukuna dair hukuki nitelendirme konusunda detaylı bilgi için bkz., Aygün, s. 829-830; İyimaya, s. 46-48.

önlemenin zorlama aracını, başka bir deyişle yaptırımını oluşturmaktadır<sup>10</sup>. Zira yaptırım kavramı sadece maddi hukuk açısından kullanılabilen değil aynı zamanda yargılama hukuku açısından da kullanılan bir kavramdır.

Emredici hukuk kurallarının, sùjelerin uymaları gereken, aksine davranamayacakları kurallar olduğu, hukuk düzeninin, sadece kurallara uyulmasını sağlamakla değil, aynı zamanda kurallara aykırılığın önlenmesi ile de ilgili olduğu gerçeğinden<sup>11</sup> yola çıkan İYİMAYA, bu aykırı davranışları önleyen hukuksal çarelere, bir bütün olarak müeyyide /yaptırım dendiğini, yargılama hukuku kuralları da, kamu düzeniyle ilgili olduklarından davanın açılmamış sayılmasının bir usul yaptırımı olduğunu savunmaktadır<sup>12</sup>. Davanın tarafların yerine getirmedikleri yükümlülükler dolayısıyla yarıda bırakılmaması ve başlamış olan bir davanın hukuken nihayete erdirilmesi ve bir karara varılması amacıyla öngörölmüş olan davanın açılmamış sayılması kararı, yapısal olarak bir usul hukuku kurumudur.

<sup>10</sup> Kararın, yaptırım niteliğine ilişkin İyimaya, şunları da belirtmiştir.: *‘Hangi hallerde davanın açılmamış sayılacağı hususu, sınırlı sayı ilkesi ile İYUK’da sayılmıştır. Yasada öngörölen haller dışında, mahkemenin «davanın açılmamış sayılması» kararı vererek bir sonuca gitmesi, yargılama hukukunun yapısal ve işlevsel tekniğine de aykırıdır. Davanın açılmamış sayılması kararının verilebileceği haller genel anlamda tarafların işlemleriyle alakalıdır. İdari yargıda bazen tarafların uyması gereken yükümlülükleri süresinde ya da hiç yapmaması, yaptırımın uygulanacağı haller, yargılama hukuku normlarında oldukça sınırlı tutulmuştur. Açılmamış sayılma yaptırımına yol açan sebepler, genellikle taraf işlemleri ile ilgilidir. Tarafların kimi işlemleri hiç veya süresinde yerine getirmemeleri, birtakım usuli kaçınma yükümlülüklerine uymamaları, bu zorunlu yaptırımı gerektirmiştir.’*, İyimaya, s. 48; Aygün ise konuya ilişkin, *‘Davanın açılmamış sayılması yaptırımının uygulanması ile mahkeme, dosyadan elini çekmektedir. Yaptırım kararı, temyize tâbidir. Karardan geri dönülmesi olanağı yoktur. Yaptırımın uygulama koşullarının doğmamış olması, ancak kanun yoluyla tartışma konusu yapılabilecektir.’* tespitine yer vermiştir. Aygün, s. 851.

<sup>11</sup> Vecdi Aral, *Hukuk ve Hukuk Bilimi Üzerine*, Fakùlteler Matbaası, İstanbul, 1975. s. 67, 75, 58; Mesut Önen, *Hukukun Temel Kavramları*, İstanbul, 1985. s. 85 vd.

<sup>12</sup> İyimaya, s. 47-48, Ayrıca bkz. Kudret Aslan, “Medeni Usul Hukukunda Davanın Açılmamış Sayılmasının Etkileri”, *MİHDER*, 2013/2, C. 9, S. 25, s. 46-48, Taraftarı az olsa da doktrinde davanın açılmamış sayılması kararının sebebine bağlı olarak bazen bir usul yaptırımı olarak değerlendirilemeyeceğini savunanlar da bulunmaktadır. Şöyle ki; *“... İki tarafın duruşmaya gelmemesi durumunda ise, tarafların davayı takip etme konusunda devam iradelerini gösterip göstermeyecekleri askıda olduğundan, devam etmemeleri durumunda dosyanın işlem den kaldırılması ve davanın açılmamış sayılması yargı organın işgal edilmemesi açısından bir zorunluluktur. Tarafların neden takip etmedikleri ise kanımızca açıklamaya muhtaç değildir. Bu husus kanımızca bir yaptırım olarak da değerlendirilmemelidir. Özellikle maddi hukuktaki yaptırımların bu yolla kıyasen yargılama hukukuna uygulanmaya çalışılması alan bağımsızlığını ihlâl de edecektir. Davanın takibine taraf zorlanamaz”*., Ayrıntılı bilgi için bkz., Nedim Meriç, ‘Medeni Yargılama Hukukunda Tasarruf ve Taleple Bağlılık İlkesinin Kapsamı ve Bazı Güncel Kararların Değerlendirilmesi’, Medenî Usûl ve İcra İflas Hukukçuları Toplantısı, *S.D.Ü. Hukuk Fakùltesi Dergisi MİHBİR Özel Sayısı*, s. 45-vd.

Diğer taraftan bu kararın, yukarıdaki açıklamalara ek olarak usul hukukuna ilişkin nihai bir karar olduğunu da belirtmeliyiz<sup>13</sup>. Zira konuyla ilgili yazılan eserlere<sup>14</sup> bakıldığında davanın açılmamış sayılması kararı ile hâkim dosyadan elini çekmiş olması ve tekrar başka bir işlem yapamaması sonucu ortaya çıktığı için bu kararın “nihai karar” niteliğinde olduğunda ittifak vardır. Bu kararların şekli ve maddi anlamda sonuçları da farklılık arz etmektedir. Şöyle ki, davanın açılmamış sayılması kararı şekli anlamda kesin hüküm oluşturmakla birlikte, uyumsuzluğun esasını çözmemesi dolayısıyla maddi olarak bir kesin hüküm niteliğini haiz değildirler. Bunun sonucu olarak da, davanın açılmamış sayılması halinde aynı dava esastan görülmediği için tekrardan açılacaktır. Bu durumda maddi anlamda kesin hüküm sonucu olan tekrar açılma yasağı söz konusu olmayacaktır. Dolayısıyla davanın açılmamış sayılması kararı kurucu (ihdasi) nitelikte değil, açıklayıcı (ihzari) niteliktedir<sup>15</sup>.

Davanın açılmamış sayılması, koşullarının varlığı halinde kendiliğinden meydana gelen bir durumdur. Şartların oluşmasında tarafların iradeleri mevcuttur, ancak sonucun meydana gelmesi tarafların iradesi dışında kanunun emredici hükmü olarak kendiliğinden meydana gelir<sup>16</sup>. Bu bağlamda, davanın açılmamış sayılması kararı kurucu unsurunu taraf iradesi olan davadan feragat ve davanın geri alınması kararlarından da farklıdır. Zira ifade edildiği üzere davanın açılmamış sayılması, bazı şartların yerine gelmesiyle birlikte doğrudan ve kendiliğinden oluşan bir karardır. Bu nedenle de davanın açılmamış sayılması kararı inşai değil açıklayıcı, tespit edici bir karar niteliğindedir.

## II. İDARİ YARGILAMA HUKUKUNDA DAVANIN AÇILMIŞ SAYILACAĞI ZAMAN

İdari yargılamada davanın açılmamış sayılması kararının nedenlerine detaylıca geçmeden önce davanın açılmış sayılma anına ilişkin açıklamaların ko-

<sup>13</sup> Selami Demirkol, “İdari Yargılama Usulü Yenilenirken İstinaf Kanun Yolu Öngörüsü - Danıştay’ın İçtihat Mahkemesi Rolü’nün Güçlendirilmesi”, *Danıştay ve İdari Yargı Günü Sempozyumu*, Danıştay Yayınları, No: 91, Ankara, 2016, s. 127.

<sup>14</sup> Üstündağ, 1997, s. 612; Baki Kuru, *Hukuk Muhakemeleri Usulü*, C. IV, 6. Bası, İstanbul 2001, s. 4133; Celal Aras-Leyla Arslan-Nilgün Cesur, “Hukuk Usulünde Davanın Açılmamış Sayılmasına Karar Verilecek Haller”, *AD*, S. 2, 1985, s. 366; Ejder Yılmaz, *Hukuk Muhakemeleri Kanunu Şerhi*, C. II, Yetkin Yayıncılık, Ankara, 2017, s. 2056, Ramazan Çağlayan, *İdari Yargıda Kanun Yolları*, Seçkin Yayınevi, 1. Baskı, Ankara, 2002, s. 47-57.

<sup>15</sup> Kuru, s. 4125; Elgün, s. 181.,

<sup>16</sup> Hasan Dursun, “Medeni Usul Hukukunda Davanın Açılmamış Sayılması”, *Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü*, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Ankara 2007, s. 14.

nunun iyi anlaşılması açısından yerinde olacağı düşüncesindeyiz. İdari yargılama usulünde davanın açıldığı zamanın tespiti, mevzuattaki hükümlere göre çeşitli olasılıklar nazar-ı itibara alınarak yapılır. Burada hemen ifade etmeliyiz ki, dava dilekçesinde belirtilen tarihin davanın açılmış sayılması sonucuna herhangi bir etkisi söz konusu değildir.

İdari yargı yerlerinde idari davalar, İYUK m.6 düzenlemesine göre; Danıştay, İdare Mahkemesi ve Vergi Mahkemesi başkanlıklarına veya bunların bulunmadığı yerlerde asliye hukuk mahkemelerine ya da yurtdışında Türk konsolosluklarına verildiği tarihte açılmış sayılır<sup>17</sup>. Maddenin birinci fıkrası hükmünden harç ve posta ücretlerinin yatırılmış olması şartı ile davanın açılmış sayılacağı gibi bir anlam çıksa da aslında maddenin bir bütün olarak değerlendirilmesiyle böyle olmadığı anlaşılmaktadır. Zira 6. maddenin 4. fıkrasındaki “herhangi bir sebeple harcı veya posta ücreti verilmeden veya eksik harç veya posta ücreti ile dava açılmış olması halinde” ibaresinden harç ve posta pulu ücreti eksikliği nedeniyle dava dilekçesinin esas defterine kaydında herhangi bir sakınca olmadığı, bu nedenle de kayıt yapılması gerekliliği ortaya çıkmaktadır<sup>18</sup>.

Davanın açılma anına ilişkin Yönetmelik<sup>19</sup> düzenlemelerine bakıldığında ise, dilekçenin harç ve posta ücreti yatırılarak UYAP’a kaydedildiği tarihi davanın açılış anı olarak esas aldığı görülmektedir<sup>20</sup>. Yine, elektronik ortamda açılan davalarda, harç ve posta ücretlerinin elektronik ortamda mahkeme veznesine aktarılmasının ardından dava dilekçesinin UYAP üzerinden mahkeme ekranlarına düştüğü tarihte açılmış sayılacağı kabul edilmiştir<sup>21</sup>. Davanın ne zaman açıl-

<sup>17</sup> **2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Kanunu (İYUK) m.6/1:** “Danıştay, idare mahkemesi ve vergi mahkemesi başkanlıklarına veya 4’üncü maddede yazılı yerlere verilen dilekçelerin harç ve posta ücretleri alındıktan sonra deftere derhal kayıtları yapılarak kayıt tarih ve sayısı dilekçenin üzerine yazılır. Dava bu kaydın yapıldığı tarihte açılmış sayılır.”

<sup>18</sup> Yılmaz Özbacı, **Vergi Davaları**, Oluş Yayıncılık, Ankara, 2000, s. 151.

<sup>19</sup> 11.07.2015 tarih ve 29413 sayılı Resmi Gazetede yayımlanan “Bölge İdare Mahkemeleri, İdare Mahkemeleri ve Vergi Mahkemelerinin İdari İşleri ile Yazı İşleri Hizmetlerinin Yürütülmesi Usul ve Esaslarına İlişkin Yönetmelik”

<sup>20</sup> Yönetmelik m.62/5: “Dava, dava dilekçesinin harç ve posta ücreti yatırılarak UYAP’a kaydedildiği tarihte açılmış sayılır.”

<sup>21</sup> Yönetmelik m.62/9: “Gerçek kişilerin UYAP Vatandaş Bilgi Sistemi, tüzel kişi temsilcilerinin UYAP Kurum Bilgi Sistemi üzerinden dava açabilmeleri için güvenli elektronik imza sahibi olmaları gerekir. Gerçek ve tüzel kişilerin elektronik ortamda açacakları davaların yargılama harçları ve posta ücreti elektronik ortamda mahkeme veznesinin bağlı olduğu banka hesabına aktarılır. Bu işlemlerin kredi kartı ve benzeri ödeme araçları ile de yapılması sağlanabilir. Dava, dilekçenin UYAP üzerinden mahkeme ekranlarına düştüğü tarihte açılmış sayılır. İşlem sonucunda başvuru sahibinin elektronik ortamda erişebileceği bir tevzi formu oluşturulur.”



miş sayılacağına ilişkin mevzuattaki olasılıklardan sonuncusu da zorunlu idari itiraz düzenlemelerin olduğu durumlardır. Bir idari işleme karşı dava açılmadan önce idareye başvurunun zorunlu olduğu durumlarda, bu başvuru yapılmadan dava açılmaz. Zorunlu idari itiraz durumunda<sup>22</sup>, idareye itiraz başvurusu yapılmadan doğrudan dava açılması hâlinde, mahkeme merci tecavüzü dolayısıyla dava dilekçesinin ilgili idareye tevdiine karar verecektir. İlgili idarenin bu tevdi kararını zorunlu idari itiraz olarak değerlendirmesi gerekecek ve itirazı kanunda düzenlenen sürelerde sonuçlandırması gerekecektir. Dolayısıyla bu durumda davanın açılış tarihinin mahkemeye başvurulduğu tarih olarak kabul edilmeyeceği açıktır. Davanın açılış anı, idari mercie tevdi kararı sonrası, idari merciin açık veya zımni ret kararı üzerine dava açılması için verilecek yeni dilekçeye göre belirlenmesi gerekecektir. Zira bu durumda, zorunlu idari itiraz yolu tüketilmeden dava açma hakkı doğmuş olmayacaktır. Zorunlu idari itiraz müessesinin öngörüldüğü hallerde, dava konusu olabilecek idari işlemin zorunlu itiraz üzerine verilecek olan açık ya da zımni ret işlemleri olduğu kabul edilmektedir. Dolayısıyla, zorunlu idari itiraz aşamasından önce idari davaya konu olabilecek bir işlem henüz mevcut olmadığı için davanın açılması da mümkün olmayacaktır. Bu durumda dava dilekçesine ve bunun mahkeme kayıtlarına giriş tarihine bağlanan tek sonuç, idareye yapılması zorunlu olan başvurunun tarihi olarak kabul edilmesidir<sup>23</sup>.

### III. İDARİ YARGILAMADA DAVANIN AÇILMAMIŞ SAYILMASI KARARININ NEDENLERİ

İYUK'un "Dilekçe Üzerine Uygulanacak İşlem" başlıklı 6. maddesi ile "Tarafların Nitelik veya Kişiliğinde Değişiklik" başlıklı 26. maddesinde davanın açılmamış sayılmasına karar verilecek hallere yer verilmiştir. Bahsi geçen hükümlerden 6. maddede iki ayrı olasılık belirtilmiş ve bu olasılıklara göre, davanın açılmamış sayılmasına karar verilmesinin gerekli şartları hüküm altına alınmıştır.

İYUK'a göre, ilk olarak yargılama harçları ve posta ücretlerinin hiç yatırılmadan veya eksik yatırılarak açılmış olan davada, bu eksikliğin 30 gün içerisinde giderilmesi hususunun ilgiliye bildirilmesine rağmen süresinde gereğinin yapılmaması sebebine dayalı olarak davanın açılmamış sayılmasına karar verilebilir.

<sup>22</sup> Zorunlu İdari İtiraz konusunda ayrıntılı bilgi için bkz., K. Burak Öztürk, *Hak Arama Özgürlüğü Çerçevesinde Zorunlu İdari İtiraz*, Yetkin Yayınları, Ankara 2015.

<sup>23</sup> Gürsel Kaplan, "İdari Yargılama Hukukunda Dava Açmanın Sonuçları", *İnönü Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, C. 10, S. 2, Y. 2019, s. 663-664.

İkinci olarak, idari yargıda bir dava açılmasından sonra ilk başta yatırılan posta giderinin tebliğ işlemlerini engelleyecek şekilde azalması halinde tarafa bildirilmesine rağmen bu eksik tamamlanmazsa önce dosyanın işlemde kaldırılmasına, eksikliklerin giderilerek işleme koyma isteminde bulunulmaması halinde de davanın açılmamış sayılmasına karar verilir. Son olarak da davacının gösterdiği adrese tebligattın yapılamaması durumunda, davacının yeni adres bildirmesine kadar dosyanın işlemde kaldırılması, 1 yıl içinde yeni adres bildirilerek işleme koyma isteminde bulunulmaması halinde ise, davanın açılmamış sayılmasına karar verileceği hüküm altına alınmıştır. İdari yargıda da hukuk usulünde olduğu gibi bir usul yaptırımı olarak karşımıza çıkan bu karar türünü nedenleri ile birlikte şimdi ayrıntılı olarak ele alacağız.

### A. İYUK'un 6. Maddesi Uyarınca Davanın Açılmamış Sayılması Kararı

Harç ve posta gideri eksiklikleri, dava dilekçesinin verildiği zaman hiç veya eksik ödenmesinden kaynaklanabileceği gibi, davanın görülmesi sürecinde oluşan eksikliklerden de oluşabilir<sup>24</sup>. İYUK'un 6. maddesinde, 10/6/1994 tarih 4001 Sayılı Kanununun 4. maddesi ile yapılan değişiklikle hem davanın açılması aşamasındaki eksiklikler hem de dava açıldıktan sonra oluşabilecek eksikliklerin sonuçları hükme bağlanmıştır. Bu nedenle 6. madde, davanın açılmamış sayılması kararının iki nedenini barındırmaktadır.

#### 1. Davanın Açılması Aşamasında (İYUK md.6/4)

Yukarıda idari yargılamada davanın ne zaman açılmış sayılacağına ilişkin verdiğimiz bilgiler bu başlık altında inceleyeceğimiz konu açısından özellikle önem arz etmektedir. Kural olarak harç<sup>25</sup> ve posta ücreti yatırılmaksızın dava açılması mümkün değildir. Aksi takdirde açılan dava hakkında ilk inceleme yapılmaz. Davanın açılması sırasında harç ve posta ücretinin eksik olması halinde nelerin yapılması gerektiği 6. maddenin 4. fıkrasında izah edilmiştir. Maddeye göre; eksik veya hiç yatırılmamış giderler için tarafa bu eksikliği 30 gün içinde

<sup>24</sup> Halil Kalabalık, *İdari Yargılama Usulü Hukuku*, Seçkin Yayıncılık, Ankara 2020, s. 339.

<sup>25</sup> 'İdari davalar açılırken yatırılması gereken harçlar başvuru harcı ve karar harcıdır. Şayet talep edilmişse yürütmeyi durdurma harcını da dâhil edebiliriz. Vergi davaları açısından ise başvuru harcı ile talep edilmesi halinde yürütmeyi durdurma harcı dava açılırken peşin olarak yatırılır. Karar harcı ilk başta yatırılmaz. Harçların nelerden ibaret olduğu, miktarları ve ödeme şekilleri 492 sayılı Harçlar Kanunu'nda ayrıntılı olarak hüküm altına alınmıştır. HK 127. Maddeye göre kanunda aksine hüküm bulunmadıkça, harçların tamamı peşin olarak ödenmeden harca mevzu olan işlem yapılmaz.', A. Şeref Gözübüyük-Güven Dinçer, *İdari Yargılama Usulü*, Turhan Kitabevi, Ankara, 1996, s. 195.

tamamlaması için bildirim yapılacak, tamamlanmaması durumunda bildirim tekrarlanacaktır. İki bildirime rağmen giderler tamamlanmaz ise davanın açılmamış sayılmasına karar verilecektir<sup>26</sup>. Davanın açılmamış sayılması kararı davacıya tebliğ olunur<sup>27</sup>.

Burada önemli olan diğer bir husus da tebligatın usulüne uygun olarak yapılmış olmasıdır. Tebligat Kanununda sayılan tebligatı almaya ehil olmayan birisine tebligat yapılması ya da usul gözetilmeksizin yapılması halinde geçerli tebliğ yapılmış kabul edilemez. Tebligatı alan davacının kendisine mevzuat gereği tanınan 30 günlük sürede eksik olan harç ve posta giderini tamamlaması gerekir. Davacı bu 30 günlük süre içinde gerekli olan ve kendisinden istenilen harç ve posta giderindeki eksikliği gidermezse ek bir 30 günlük süre daha verilerek yine eksik olan harç veya posta giderinin davacı tarafından yatırılması talep edilir. Burada kanun koyucu eksikliğin giderilmesindeki ikinci talepte herhangi bir süreden bahsetmemiş olsa da mevzuattaki “*bildirim aynı şekilde bir daha tekrarlanır*” ifadesinden bu sürenin 30 gün olması gerektiği ortaya çıkmaktadır<sup>28</sup>. Uygulamada genelde idare ve vergi mahkemelerinde eksik harç ve posta giderinin tamamlanması için gönderilen yazılar mahkeme başkanları tarafından yazılıp her seferinde 30 günlük süreler verilmektedir. Yasa’da açıkça ifade edilmemiş olsa da harç ve posta gideri istemine ilişkin gönderilen yazıda harç miktarının ne kadar olduğu, ne için alındığı (ne kadarlık kısmı harç ne kadar kısmı posta ücreti vs.) ve ikinci

<sup>26</sup> İYUK m.6/4: “Herhangi bir sebeple harcı veya posta ücreti verilmeden veya eksik harç veya posta ücreti ile dava açılmış olması halinde, otuz gün içinde harcın ve posta ücretinin verilmesi ve tamamlanması hususu daire başkanı veya görevlendireceği tetkik hakimi, mahkeme başkanı veya hakim tarafından ilgiliye tebliğ olunur. Tebligata rağmen gereği yerine getirilmediği takdirde bildirim aynı şekilde bir daha tekrarlanır. Harç veya posta ücreti süresi içinde verilmez veya tamamlanmazsa davanın açılmamış sayılmasına karar verilir ve davacıya tebliğ olunur”

<sup>27</sup> Bahtiyar Akyılmaz-Murat Sezginer-Cemil Kaya, *Türk İdari Yargılama Hukuku*, Savaş Yayınevi, Ankara 2019, s. 125-126.

<sup>28</sup> Burada belirtmek istediğimiz diğer mesele de 30’ar günlük sürelerin ilgiliye tebliğ edildiği andan itibaren başlayacak olmasıdır. İkinci tebligat şahsa ne zaman ulaşırsa harç ya da posta ücreti eksikliğini tamamlamak için ilgiliye tanınan ikinci 30 günlük süre de o zaman başlayacaktır. Zira Danıştay da bir kararında “*Temyiz istemine konu dosyanın incelenmesinden; Danıştay Onuncu Dairesinin harç eksikliğinin tamamlanmasına ilişkin birinci yazısının 21.12.2004 tarihinde davacı vekiline tebliğ edildiği, eksikliğin tamamlanmaması üzerine yapılan ikinci tebligatın 11.4.2005 tarihinde davacı vekili tarafından tebellüğ edilmesini müteakip, kararda belirtilen eksik tutarın 10.5.2005 tarihinde süresi içerisinde yatırılarak tamamlanmış olduğu anlaşılmış olup, eksik harç tutarının süresi içerisinde tamamlanmadığından bahisle verilen davanın açılmamış sayılmasına dair Daire kararında usul hükümleri bakımından hukuki isabet bulunmadığından..*” gerekçesiyle dairenin davanın açılmamış sayılması yönündeki kararını bozmuştur., Danıştay İDDK, 04.05.2006 tarih ve E. 2006\567, K. 2006\368 sayılı Karar.

kez isteme yazısında tanınan süre içinde yatırmadığı takdirdeki müeyyidenin ne olduğu mutlaka açıkça ve anlaşılır bir şekilde yazılmalıdır<sup>29</sup>.

İYUK m.6/4'e göre verilecek davanın açılmamış sayılacağı kararının sadece *davacıya tebliğ* olunacağı kurala bağlanmıştır. Davalı idareye tebligat yapılmaz. Zira davanın açılmamış sayılması kararı verildiğinde idare, usulüne uygun bir dava açılmadığından kendisine karşı bir dava açıldığından haberdar olmayacaktır.

İYUK md.6\4 gereği davanın açılmamış sayılmasına karar verilmesi halinde davacının eksiklikleri gidererek tekrar dava açabilesi, dava süresinin de sona ermemiş olmasına bağlıdır. Davacıya harç ve posta ücretlerindeki eksikliklerin giderilmesi için iki kez otuzar günlük sürenin verilmesi gerektiği ve idari davalarda 60 gün vergi davalarında ise 30 günlük dava açma süreleri birlikte düşünüldüğünde dava süresinin geçirilmesi kaçınılmaz olacaktır. Tam da bu noktada, idari üst mercie başvuruyu düzenleyen İYUK md.11'i istisna olarak belirtmek gerekir. İlgililer tarafından idari dava açılmasından önce, idareye başvuru-labileceğinden ve bu başvurunun dava açma süresini durduracağından dolayı başvuru cevabını beklemeden hemen dava açılması ve idarece bu başvurunun hemen cevaplanmaması yada zımnen reddedilmesi halinde yukarıda belirtilen süre kaçırma tehlikesi söz konusu olmayacaktır. İdare başvuruyu hemen cevaplandırırsa yine dava açma süresinin sona erebileceğini ifade edebiliriz.

Dava açılırken alınması gereken harcın miktarı Harçlar Kanununda belirtilmiş olup, her yıl için belirtilen miktar kadar harç dava açılırken alınır. Dava ile ilgili olarak aynı yıl içinde karar çıkmaması nedeniyle ertesi yıl harcın artması halinden davacı olumsuz etkilenmez. Bir başka ifadeyle şayet harç miktarlarında artış olmuşsa, bu durum eski davalar için uygulanmaz<sup>30</sup>.

Davanın açılması aşamasında adli yardım talebinin söz konusu olduğu davalarda verilen davanın açılmamış sayılması kararına da ayrı bir başlık açmadan burada değinmek istiyoruz. Zira aşağıda belirteceğimiz üzere konuya ilişkin çok sayıda yargı kararı da bulunmaktadır. İYUK'ta bulunmayan konulara ilişkin düzenlemeler için Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanunu hükümlerinin uygulanacağı, Kanunun 31. maddesinde belirtilmiştir. İdari yargılamadaki Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanununa atıf yapılan konulardan birisi de adli yardım halleridir.

Dava açılması için gerekli olan harç, posta ücreti veya diğer yargılama giderlerini (keşif, bilirkişi vb.) ödeme gücünü yitiren davacının, talebiyle bu masrafla-

<sup>29</sup> Bilgin, s. 88.

<sup>30</sup> Turgut Candan, *Açıklamalı İdari Yargılama Usulü Kanunu*, Yetkin Yayınları, Ankara, 2006, s. 324.

rın Hazine tarafından sağlanması, dava sonucunda ise kaybeden taraftan tahsil edilmesini düzenleyen yol olan adli yardımın, idari yargı açısından da uygulama alanı vardır. İYUK'ta düzenlenmeyen adli yardım konusu için HMK 469. maddede, adli yardım talebine ilişkin verilen kararların kesin olduğu, aleyhlerine kanun yoluna gidilemeyeceği ifade edilmiştir. HMK'daki böyle bir düzenleme, idari yargı açısından harç ve posta ücretini ödeyemeyen davacıların bu ödemeyi gerçekleştiremediklerinden bahisle İYUK 6\4 maddesi uyarınca davanın açılmamış sayılması kararına maruz kalmalarına sebebiyet verebilmektedir. Böyle bir durumun olumsuzluklarını ortadan kaldırmak adına davanın açılmamış sayılması kararına karşı yapılan yargısal denetimlerde (kanun yolu) davacı tarafın adli yardım koşullarına sahip olup olmadığı meselesi araştırılmaktadır.

Örneğin Danıştay, 5233 sayılı Kanundan yararlanmak için yapılan başvurunun reddine ilişkin işlemin iptali istemiyle açılan bir davada, adli yardım ihtiyacı olan davacının durumu değerlendirilmeden verilen davanın açılmamış sayılması kararını bozmuştur. Mahkeme, davacının fakir ve muhtaç olduğuna ilişkin belgeleri ibraz ettiğinin görülmesine ve adli yardım için şartları taşıdığıının anlaşılmasına rağmen adli yardım talebi reddedilerek, harç eksikliği sebebiyle davanın açılmamış sayılmasına karar verilmesini hukuka aykırı bulmuştur<sup>31</sup>.

## 2. Dava Açıldıktan Sonra Davanın Açılmamış Sayılması Kararı (İYUK md.6/5)

Davanın açılmamış sayılması kararının verildiği hallerden birisi de dava açıldıktan sonra meydana gelen posta ücretindeki eksilmelerdir. Bazen davaların gereğinden fazla uzamalarıyla yargılama giderlerindeki artışlar ya da posta

<sup>31</sup> “ Bu durumda, davacının, 5233 sayılı Kanun’dan yararlanmak istemiyle yaptığı başvurunun reddine dair işlemin iptali ile maddi ve manevi tazminat istemiyle açtığı davada, fakir ve muhtaç olduğuna dair fakirlik kağıdını ibraz ettiği görüldüğünden, adli yardım talebinin kabulü için gerekli şartları taşıdığı anlaşılan davacının adli yardım talebinin kabulü yönünde karar verilmesi gerekirken, adli yardım isteminin reddi ile sonrasında davanın açılmamış sayılması yolunda verilen İdare Mahkemesi kararında mevzuata uyarlık bulunmamaktadır...” Danıştay 15. D, 09.05.2016, tarih ve E. 2016/2920 K. 2016/3303 sayılı Karar (DİBB); Yine başka bir kararda benzer şekilde Danıştay, ‘... Bu durumda, davacının terör olaylarının baskısıyla köyünü terk etmek zorunda kaldığı yolundaki iddiasının, tazminat isteminin İdare Mahkemesince 5233 sayılı Yasa kapsamında incelenip irdelenmesi gereken nitelikte bulunması ve ayrıca adli yardım talebinin kabulü için gerekli olan fakirlik şartının gerçekleştiğinin de dava dilekçesi ve eklerinden anlaşılması nedeniyle, davacının adli yardım talebinin kabulü yönünde karar verilmesi gerekirken, adli yardım isteminin reddi ile sonrasında davanın açılmamış sayılması yolunda verilen İdare Mahkemesi kararında hukuka uyarlık bulunmamaktadır.” şeklinde değerlendirme yaparak yerel mahkeme kararını bozmuştur. Danıştay 10. D, 13.03.2009 tarih ve E. 2008/6207, K. 2009/1686 sayılı Karar, bkz. Bilgin, s. 91.

ücretlerinde meydana gelen artışlar sonucu ilk miktarın yetersiz hale gelmesi bu duruma neden olabilir. Bu durum da İYUK'un 6. maddesinin 5. fıkrasında düzenlenmiştir. Buradaki davanın açılmamış sayılmasına karar verilmesinin nedeni, davanın açılması esnasında eksik yatırılan harç ya da posta ücreti değil, yukarıda da ifade edildiği gibi dava açıldıktan sonra çeşitli sebeplerle yetersiz hale gelen posta ücretidir. Dava açılmış, yargılama devam ediyorken meydana gelen bir sebepten bahsedilmektedir.

Anılan maddede, dava açılmasından sonra posta ücretlerinde tebligat yapılmasını imkânsız hale getirecek şekilde azalma olursa, 30 içinde posta ücretindeki eksikliğin giderilmesi için ilgiliye bildirim yapılarak süre verileceği, ilk tebliğe rağmen eksiklik giderilmez ise, aynı bildirim tekrar yapılacağı ifade edilmiştir. Burada dikkat edilmesi gereken husus, ikinci bildirimle rağmen eksik tamamlanmadığında doğrudan davanın açılmamış sayılmasına değil dosyanın işlemde kaldırılmasına karar verileceğidir. Dosyanın işlemde kaldırılmasına dair verilen kararın tebliğinden itibaren artı üç aylık bir süre daha tanınmaktadır<sup>32</sup>. Şayet taraf, posta ücretindeki eksikliğini gidermek suretiyle dosyanın işleme konulmasını istemezse davanın açılmamış sayılması kararı verilecektir. Dosyanın işlemde kaldırılmasından sonra tanınan üç aylık bu sürenin yargılamayı gereksiz yere uzattığını ifade eden eleştirilere yer verilmektedir<sup>33</sup>. Kanaatimizce de bu üç aylık sürenin kısaltılması, yargılamanın makul bir sürede tamamlanabilmesine sunacağı katkı dolayısıyla yerinde olacaktır.

İYUK'un 6. maddesinin anılan 5. fıkrası hükmü incelendiğinde bu kararın yalnızca davacıya tebliğ edileceği yazılıdır<sup>34</sup>. Ancak, uygulamada da yapıldığı gibi, olması gereken, bu kararın davalı idareye de tebliğ edilmesi gerekliliğidir. Zira, davalı idare kendisi aleyhine açılan bir davanın akibetinin ne olduğundan haber-

<sup>32</sup> Danıştay 2. D, 29.09.2004 tarih ve E. 2004/2917, K. 2004/668, sayılı Karar.

<sup>33</sup> Konuya ilişkin Sancakdar, '... sorun, harç ve posta giderindeki eksikliklerin neden olduğu süre kaybıdır. Sorunun çözümü olarak, İYUK madde 6/4 ve 6/5'te yer alan harç ve posta giderindeki eksiklik hâlinde verilen otuz günlük sürenin on beş güne indirilmesi ve ikinci ek sürenin kaldırılması gerektiği görüşündeyiz. Bu, yaklaşım süre yönünden kısmi bir rahatlama sağlayabilir. Bir başka nokta ise, dosyanın işlemde kaldırılmasına karar verildikten sonra noksan tamamlama için öngörülen üç aylık süre bir aya düşürülebilir. Yani, tebligatla, harç ve posta giderindeki eksikliklerle ilgili süreler en az iki ay kısıtlanmış olacaktır.' diyerek eleştirisini dile getirmiştir., Oğuz Sancakdar, Türkiye Büyük Millet Meclisi İdari Yargılama Sürecinde Yaşanan Sorunlar ve Çözüm Önerileri Çalıştay Kitabı, 14 Ocak 2013, s. 10-11.

<sup>34</sup> Yapılan tebligata rağmen posta pulu noksanlığının tamamlanmaması nedeniyle dava dosyasının işlemde kaldırılmasına ilişkin kararın davacıya tebliği gerektiği hakkında, Danıştay, İDDK, 28.11.1986 tarih ve E. 1986/23, K. 1986/51 sayılı kararı DD, S. 66-67, s. 131.

dar olarak bu dava ile ilgili evraklarını ve kararı arşivleyerek atılması gereken adımlarını atabilmelidir. Bu durumu adil yargılanma hakkının bir gereği olarak da ifade edebiliriz. Nitekim İYUK'un 6. maddesinin 5. fıkrası uyarınca verilen davanın açılmamış sayılması kararı 4. fıkra uyarınca verilen davanın açılmamış sayılması kararından farklı olarak davalı idareye de tebliğ edilmelidir<sup>35</sup>.

İYUK'un 6. maddesinin 4 ve 5. fıkraları birlikte değerlendirildiğinde gözden kaçırılmaması gereken şu farklılıklardan da bahsetmek gerekir. İYUK 6/4 uyarınca verilen davanın açılmamış sayılması kararı, davanın başında verilen ve hem harca hem de posta ücretine ilişkin olan bir karar iken, 6/5 maddesi uyarınca verilen karar, dava açıldıktan sonra verildiğinden sadece posta ücretine ilişkindir. İYUK 6/4 uyarınca verilen davanın açılmamış sayılması kararında öncesinde *dosyanın işlemden kaldırılması kararı* vermeye gerek yoktur. Harç ve posta ücretlerindeki eksikliğin giderilmesi yönündeki tebligata iki kez cevap verilmemesi halinde davanın açılmamış sayılması kararı verilir. Bu karar, karar numarası alarak, kararı veren yargı yeri konu hakkında başkaca herhangi bir karar alamaz. Bu karar nihai bir karar olma özelliğine sahip olarak Danıştay ya da Bölge İdare Mahkemesi'ne istinaf ve temyiz için gönderilir. Ancak İYUK 6/5 maddesi uyarınca iki kez sadece posta ücretine ilişkin eksikliğin giderilmemesi nedeniyle verilen davanın açılmamış sayılması kararından önce dosyanın işlemden kaldırılmasına karar verilmektedir. Dosyanın işlemden kaldırılması kararı biraz önceki gibi bir nihai karar değil, ara karar niteliğindedir. Nihai karar olmadığı için de mahkeme her zaman bu karardan vazgeçebileceği gibi davacı da bu süre zarfında kendisinden istenilen eksik posta avansını yatırarak davanın devamını sağlayabilir. Dosyanın işlemden kaldırılmasına dair verilen kararın tebliğinden itibaren artı üç aylık süre sonunda eksik tamamlanmadığı takdirde nihai karar olan davanın açılmamış sayılması kararı verilecektir<sup>36</sup>.

<sup>35</sup> Bilgin, s. 94.

<sup>36</sup> *Dilekçe ret kararı verildikten sonra yenilenen davada, posta ücretinin eksik olması halinde, İYUK'un 6. maddesinin 4 fıkrası ile değil, 6 maddenin 5. fıkrası uyarınca işlem yapılacağı hakkında, öncelikle dosyanın üç ay süreyle işlemden kaldırılması gerektiği hakkında Danıştay 3. D, 15.02.1996 tarih ve E: 1995/1828, K: 1996/552 sayılı kararı; ve Yürütmenin durdurulması istemini de içeren dilekçe ile açılmış olmasına karşın, tekemmül etmiş bulunan davada, yürütmenin durdurulması istemi olmaksızın açılan davalar için ödenmiş olması gereken harcın bulunması durumunda, uyuşmazlığın esası hakkında karar verilmesi gerektiği; dava açıldıktan sonra tebligat işlemlerinin yapılabilmesi için gerekli olan posta ücretinin yatırılmamasının yaptırımının, İYUK'nun 6. maddesinin 4 fıkrası uyarınca davanın açılmamış sayılması kararı verilemeyeceği ve aynı maddenin 5. fıkrasına göre dosyanın işlemden kaldırılması olduğu hakkında Danıştay İDDK, 15.03.1999 tarih ve E. 1997/372, K. 1999/369 sayılı kararı.*

İYUK m.6/4 ve 6/5 düzenlemesi arasındaki farkı ortaya koyan bir Danıştay kararında, dilekçe ret kararından sonra verilen 30 günlük sürede dilekçedeki eksikliklerin tamamlanarak davaya devam edilmesi durumunda dava açılma zamanının ilk dilekçe tarihi olarak kabul edileceğinden, ilk dilekçe zamanında tam olan posta ücretinin, dilekçedeki eksikliklerin tamamlanmasıyla birlikte eksik duruma düşmesi halinde İYUK m.6/4 değil; 6/5 düzenlemesinin uygulanması gerektiğini belirtmiştir<sup>37</sup>.

Şunu da ifade etmek gerekir ki; davanın açılmamış sayılmasına karar verildikten sonra davacı tarafından harcın ve posta ücretinin tamamlanması, kararı ortadan kaldırmayacaktır. Kararın ortan kaldırılması, usulüne uygun yapılan bir temyiz başvurusu ve bozma nedenlerinin söz konusu olayda bulunması ile mümkün olacaktır. Örneğin, Danıştay İDDK, bir kararında, harç eksikliğinin tamamlanmasına ilişkin yazının tebellüğ edilmesini müteakip, noksanlığın süresi içerisinde yatırılarak tamamlanmış olmasına rağmen, davanın açılmamış sayılmasına karar verilmesini usul hükümlerine aykırı görmüş ancak, bu gerekçe ile davanın açılmamış sayılması kararının kaldırılarak davaya devam edilemeyeceğini, bu durumun ancak temyiz incelemesine konu olabileceğini ifade etmiştir<sup>38</sup>.

<sup>37</sup> Danıştay 3. D, 15.02.1996 tarih ve E. 1995/1828, K. 1996/552 sayılı Kararı: “Dosyanın incelenmesinden, davanın açıldığı tarihte posta ücretinin tamam olduğu, dava konusu edilen vergi/ceza ihbarnamesi, dilekçeye eklenmediğinden, İYUK’nun 3. madde hükmüne uygun bulunmayan dava dilekçesi üzerine aynı kanunun 15/1-d maddesi hükmü uyarınca eksiklerin tamamlanması için dilekçenin reddine karar verildiğinden, dört ayrı dosya halinde davanın yenilenmesi sonucu, ilk dava açılırken yatırılan posta ücretinin yeterli olmaması karşısında, eksikliğin tamamlanması hususu mahkeme başkanı tarafından davacı şirkete 2 defa tebliğ olunduğu halde, süresi içinde tamamlanmadığından yukarıda açıklanan İYUK’nun 6. maddesinin 4001 sayılı Kanununun 4. maddesi ile değişik 4. fıkrası uyarınca davanın açılmamış sayılmasına karar verildiği anlaşılmaktadır. Olayda, ilk dava açıldıktan sonra posta ücretinde bir azalma söz konusu olduğundan, aynı kanun maddesinin 5. fıkrasına göre 2. bildirimden sonra posta ücretinin süresi içinde tamamlanmaması nedeniyle dosyanın işlemde kaldırılmasına karar verileceği, bu kararın tebliği tarihinden başlayarak üç ay içinde noksanı tamamlanmak suretiyle yeniden işleme konulması istenmediği takdirde ancak, davanın açılmamış sayılmasına karar verilmesi gerekeceğinden aynı maddenin 4. fıkrası uyarınca verilen kararda yasal isabet görülmemiştir.”

<sup>38</sup> “Temyiz istemine konu dosyanın incelenmesinden; Danıştay Onuncu Dairesinin harç eksikliğinin tamamlanmasına ilişkin birinci yazısının 21.12.2004 tarihinde davacı vekiline tebliğ edildiği, eksikliğin tamamlanmaması üzerine yapılan ikinci tebligatın 11.4.2005 tarihinde davacı vekili tarafından tebellüğ edilmesini müteakip, kararda belirtilen eksik tutarın 10.5.2005 tarihinde süresi içerisinde yatırılarak tamamlanmış olduğu anacılmış olup, eksik harç tutarının süresi içerisinde tamamlanmadığından bahisle verilen davanın açılmamış sayılmasına dair Daire kararında usul hükümleri bakımından hukuki isabet bulunmadığından, davanın açılmamış sayılmasına ilişkin olarak verilen ve 2.8.2005 tarihinde davacı vekiline tebliğ edilen Danıştay On üçüncü Daire kararına karşı 5.8.2005 tarihinde kayda giren dilekçede yer alan;



Buradan anlaşılmaktadır ki; bu tür davanın açılmamış sayılması kararlarının bozulması halinde mahkeme davaya yeniden bakabilecektir.

### B. İYUK'un 26/3. Maddesi Uyarınca Davanın Açılmamış Sayılması Kararı

İYUK'ta yer alan, "*davanın açılmamış sayılması*" kararının verildiği hallerden sonuncusu 26. maddenin 3. fıkrasında düzenlenmiştir. "*Tarafların Kişilik ve Niteliğinde Değişiklik*" başlığını taşıyan maddenin ilk iki fıkrasında, dava açıldıktan sonra tarafların kişilik ve niteliğinde ölüm veya başka bir sebeple değişiklik olması durumunda, mahkemelerce nasıl bir usul izleneceği düzenlenmektedir. Üçüncü fıkrasında ise davacının mahkemeye bildirdiği adreste tebligat yapılamaması durumunda mahkemenin izleyeceği usul düzenlenmiştir. İlk bakışta Madde başlığı ve ilk iki fıkradan farklı ve ilgisiz bir konuyu<sup>39</sup> düzenler gibi görünen üçüncü fıkra düzenlemesini, davacının mahkemeye bildirdiği adres bilgilerinin de, davacı tarafın niteliklerinden (bilgilerinden) biri olarak yorumlanması durumunda, bu nitelikteki bir değişiklik durumunda mahkemenin yapacağı işlemi düzenlemesi olarak anlaşılması, madde başlığı ile olan bağlantıyı kurmamızı sağlamaktadır.

İYUK'un madde 26/3'e göre, davacının mahkemeye bildirdiği adreste tebligat yapılamaması halinde nasıl bir yol izleneceğini belirtilmiş, davacının yeni adres bildirmesine kadar dosyanın işlemde kaldırılmasına karar verileceğini düzenlemiş ve 1 yıl içerisinde davacı tarafından yeni adres bildirilmemesi de bir yaptırıma (*davanın açılmamış sayılması*) bağlanmıştır. İYUK'un dava dilekçelerinde bulunması gereken hususları düzenlediği 3. maddesinin 2. fıkrasının a) bendinde; "*tarafların adresleri*" de sayılmıştır. Dolayısıyla dava açılırken davacının dava dilekçesinde, mahkeme tarafından yazışmalarda öncelikle kullanılması için adreslerini bildirmeleri istenmiştir. Bu zorunluluğa uyulmaması halinde yine aynı kanunun 14 ve 15. maddelerinde, 30 gün içinde bu eksikliğin tamamlanarak dava açılmak üzere dilekçenin reddedileceği, eksiklerin tamamlanmaması yani adresin bildirilmemesi halinde davanın reddine karar verileceği açıkça düzenlenmiştir. Bu kapsamda bakıldığında davacının adresini öncelikle dava dilekçesinde bildirmesi zorunlu tutulmaktadır. Ancak dava dilekçesinde

---

*"davanın açılmamış sayılmasına ilişkin kararın kaldırılarak davanın devamının sağlanması" yolundaki talebin davacının, (harç eksikliğinin 10.5.2005 tarihinde tamamlanmış olması nedeniyle), hak kaybına uğramaması bakımından temyiz başvurusu olarak kabul edilmesi gerekmektedir."* Danıştay İDDK, 04.5.2006 tarih ve E. 2006/567, K. 2006/368 sayılı kararı, DD, S. 114, s. 71.

<sup>39</sup> Bilgin, s. 97.

gösterdiği adresin doğru olup olmadığı ya da tebligata elverişli olup olmadığı, davanın açılması aşamasında bir değerlendirmeye tabi tutulmamaktadır. Davacının gösterdiği adresin yanlış veya tebligata elverişli olmadığı ancak yargılama sırasında yapılacak tebligatlar ile anlaşılacak bir durum olarak karşımıza çıkmaktadır<sup>40</sup>. Yargılama süresinde davacının bildirdiği adreste tebligat yapılamaması durumunda da İYUK'un 26. maddesinin 3. fıkrasındaki usul izlenecektir.

Maddenin ilk düzenlemesinde, davacının gösterdiği adreste tebligat yapılamaması durumunda, yeni adres bildirilinceye kadar dosyanın işlemde kaldırılması düzenlenmekle yetinilmişti. 1990 yılında 3622 sayılı Kanun ile yapılan değişiklikle, bildirilen adreste tebligat yapılamaması dolayısıyla işlemde kaldırılan dosyaların, uzun süre sürüncemede kalmaması amacıyla, işlemde kaldırıldığı tarihten itibaren 1 yıl içinde yeni adres bildirilerek işleme koyulmaması durumunda, davanın nihayete erdirilmesi açısından açılmamış sayılmasına karar verilmesi getirilmiştir. Maddenin son haline göre, davacının dava açılırken mahkemeye bildirdiği adreste tebligat yapılamaması durumunda, yeni adresin mahkemeye bildirilmesine kadar, dava dosyasının işlemde kaldırılacak ve dava kapsamında verilmiş yürütmeyi durdurma kararı varsa kendiliğinden hükümsüz kalacaktır. Bu durumda davacıya yeni adresini bildirmesi için dosyanın işlemde kaldırılma tarihinden itibaren 1 yıllık bir süre tanınmaktadır. Eğer davacı bu 1 yıllık süre içerisinde yeni adresi bildirerek, dava dosyasının yeniden işleme konulmasını istemez ise, mahkeme tarafından davanın açılmamış sayılmasına karar verilecektir. Burada da, İYUK m.6/5 düzenlemesindeki gibi doğrudan davanın açılmamış sayılması kararı verilmek yerine, öncelikle dosyanın işlemde kaldırılmasına karar verilecek ve bu karardan itibaren bir yıllık süre içerisinde yeni adres bildirilerek işleme konulma isteminde bulunulmaz ise ancak davanın açılmamış sayılmasına karar verilebilecektir. Buradaki, bir yıllık sürenin çok uzun olduğu ve yargılamayı gereksiz yere uzattığı gerekçesiyle kısaltılması gerektiği de ifade edilmektedir<sup>41</sup>. Bu kapsamda verilen dosyayı işlemde kaldırmaya ve davanın açılmamış sayılmasına ilişkin kararlar davalı idareye tebliğ edilecektir.

<sup>40</sup> Fatih Torun, "7201 Sayılı Tebligat Kanunu'nun 21. ve 35. Maddelerinde Yapılan Değişiklikler Karşısında 2577 Sayılı İdari Yargılama Usulü Kanunu'nun 26/3. Maddesinin Uygulanabilirliği" **GÜHFD**, C. XX, Y. 2016, S. 2, s. 650.

<sup>41</sup> Sancakdar, s. 10-11: "Bir başka sorun ise, davacının adresine tebligat yapılamamasından kaynaklanan süre ve tebligat sorunudur. Sorunun çözümü olarak; İdari Yargılama Usulü Kanunu 26/3'te, davacının gösterdiği adrese tebligat yapılamaması hâlinde dosyanın işlemde kaldırıldığı tarihten başlayarak yeni adrese bildirme ilişkin öngörülen bir yıllık sürenin üç aya indirilebileceği kanısındayız. Kısaca, bu bir yıllık süre üç aya indirilebilir ve adres kayıt siste-

İdari yargılama yerlerinin her türlü tebligat işlemlerinin, 7201 sayılı Kanuna göre yapılacağını düzenleyen İYUK'un 60. maddesi göz önünde bulundurulduğunda, 26. maddenin 3. fıkrasında düzenlenen tebligat yapılamaması durumunun da Tebligat Kanunu kapsamında usulüne uygun olarak gerçekleşmiş olması gerekmektedir<sup>42</sup>. Diğer bir ifadeyle, tebligat yapılamaması dolayısıyla davanın açılmamış sayılmasına karar verilebilmesi için, davacıya yapılacak tebligatların Tebligat Kanunu kapsamında usulüne uygun olarak çıkarılması ve usulüne uygun olarak tebliğ edilememesi ve mahkemeye geri dönmüş olması gerekmektedir<sup>43</sup>.

7201 sayılı Tebligat Kanunu hükümleri incelendiğinde, gerçek ve tüzel kişilere yapılacak olan tebligatların hangi usullerde yapılacağını detaylı olarak düzenlendiği görülmektedir. 1959 tarihinde yürürlüğe girmiş olan bu kanun, bugüne kadar doğal olarak birçok değişiklik geçirmiştir. Zira kanunun yürürlüğe girdiği tarihten itibaren haberleşme ve ulaşımda teknolojik birçok gelişme olmuştur. Güvenli bir şekilde ve mümkün olan en kısa sürede, en ucuz ve basit bir şekilde yapılması önem arz eden tebliğ işlemlerinin de bu teknolojik gelişmelerden etkilenmemesi düşünülemez. Nitekim son güncel halliyle Tebligat Kanunu'nda elektronik tebligat düzenlemeleri ile tebligat işlemleri çok çok kolaylaşarak aynı gün içerisinde dahi gerçekleştirilebilmektedir. Konumuz açısından bakıldığında ise, Tebligat Kanunu'nda değişik tarihlerde yapılan değişiklikler sonrasında, tebligat yapılamaması durumunun oluşmasının çok zayıf bir ihtimal olduğu ve artık İYUK m.26/3 düzenlemesinin neredeyse uygulama alanının kalmadığı sonucuna ulaşmak mümkündür<sup>44</sup>.

Öncelikle, İYUK m.26/3 düzenlemesi ile Tebligat Kanununun 35. maddesinin yargılama yerlerinin yapacağı tebligatlara ilişkin benzer hükümler içerdiğini belirtelim. Tebligat Kanununun Kazai Tebligat bölümünde, "*Adres değiştirilmesinin bildirilmesi mecburiyeti*" başlığı altında düzenlenen 35. maddesi<sup>45</sup> uyarınca,

---

*mindeki adres esas alınabilir. Yani bir yıllık sürenin üç aya çekilmesi ve adres kayıt sisteminin esas alınması yönünde bir yasa değişikliği yapılabilir".*

<sup>42</sup> Danıştay 4. D, 10.11.2010 tarih ve E. 2008/4390 K. 2010/5590 sayılı Kararı; Danıştay 9. D, 24.09.2012 tarih ve E. 2010/5697 K. 2012/4784 sayılı Kararı.

<sup>43</sup> Bilgin, s. 97; Danıştay 12. D, 21.09.2010 tarih ve E. 2008/7591 K. 2010/4321 sayılı Karar; Danıştay 11. D, 08.02.2012 tarih ve E. 2011/3019 K. 2012/597 sayılı Karar.

<sup>44</sup> Torun, s. 675.

<sup>45</sup> **Adres değiştirmenin bildirilmesi mecburiyeti:**

*Madde 35 - Kendisine veya adresine kanunun gösterdiği usullere göre tebliğ yapılmış olan kimse, adresini değiştirirse, yenisini hemen tebliği yaptırmış olan kaza merciine bildirmeye mecburdur. Bu takdirde bundan sonraki tebliğler bildirilen yeni adrese yapılır.*

daha önce tebliğ yapılmış olan adresin değiştirilmesi durumunda yeni adresin derhal tebliği yaptırmış olan mahkemeye bildirecektir. Yeni adresin bildirilmemesi ve adres kayıt sisteminde kayıtlı adresinin de tespit edilememesi durumunda tebliğ olunacak evrakın bir nüshası eski adrese ait binanın kapısına asılacak ve asılma tarihi tebliğ tarihi sayılacaktır<sup>46</sup>. İnceleme konumuz İYUK m.26/3 düzenlemesinde ise, davacının gösterdiği adreste tebligat yapılamadığı ve yeni adres bildirilmemesi durumunda davanın açılmamış sayılmasına karar verilecektir. Bu iki hükmün aynı hususu düzenlediği ve İYUK m.26/3 düzenlemesinin özel hüküm olması dolayısıyla her ne kadar yapılan değişikliklerle sonraki kanun niteliğinde olsa da Tebligat Kanunu m.35'in uygulanamayacağı ifade edilmiştir<sup>47</sup>. Kanaatimizce bu görüş yerinde değildir, zira öncelikle bu iki düzenleme aynı konuyu düzenlemektedir. Tebligat Kanunu m.35'in daha önce kendisine veya adresine daha önce tebligat yapılmış olan muhatabın adres değiştirmesi durumunu düzenlemektedir<sup>48</sup>. Daha önce tebligat yapılmış adres değiştirilirse ve yeni adres bildirilmez ise Tebligat Kanunu 35. madde uygulanacak ve, MERNİS adresi varsa bu adrese yoksa da eski adrese, maddede belirtilen usul uygulanarak tebligat yapılmış sayılacaktır. Bu kapsamda maddenin uygulanması durumunda tebligatın yapılamaması durumu oluşmayacaktır. İYUK m.26/3 düzenlemesi ise tebligatın yapılamaması durumu düzenlenmiş olup, maddenin uygulanmasının ilk şartının tebligatın Tebligat Kanunu uyarınca usulüne göre yapılamamış olması gerekmektedir. İYUK m.26/3 düzenlemesinin, Tebligat Kanunu 35 düzenlemesi karşısında uygulama alanı davacının gösterdiği adrese

---

*(Değişik fıkra: 11/1/2011-6099/9 md.) Adresini değiştiren kimse yenisini bildirmediği ve adres kayıt sisteminde yerleşim yeri adresi de tespit edilemediği takdirde, tebliğ olunacak evrakın bir nüshası eski adrese ait binanın kapısına asılır ve asılma tarihi tebliğ tarihi sayılır. (Değişik: 19/3/2003-4829/11 md.) Bundan sonra eski adrese çıkarılan tebliğler muhataba yapılmış sayılır. (Ek: 6/6/1985-3220/12 md.; Değişik fıkra: 11/1/2011-6099/9 md.) Daha önce tebligat yapılmamış olsa bile, tüzel kişiler bakımından resmî kayıtlardaki adresleri esas alınır ve bu madde hükümleri uygulanır. (Ek fıkra: 11/1/2011-6099/9 md.) Daha önce yurt dışındaki adresine tebligat yapılmış Türk vatandaşı, yurt dışı adresini değiştirir ve bunu tebliğ çıkaran mercie bildirmez, adres kayıt sisteminden de yerleşim yeri adresi tespit edilemezse, bu kişinin yurt dışında daha önce tebligat yapılan adresine Türkiye Büyükelçiliği veya Konsoloslukunca 25/a maddesine göre gönderilen bildirim adresine ulaştığının belgelendiği tarihten itibaren otuz gün sonra tebligat yapılmış sayılır.*

<sup>46</sup> Danıştay 9. D, 21.01.2009 tarih ve E. 2007/4510 K. 2009/91 sayılı Kararı.

<sup>47</sup> Bilgin, s. 99-100; benzer nitelikte Danıştay Kararı için bkz. Danıştay VDDK, 29.01.2020 tarih ve E. 2019/1560 K. 2020/11 sayılı Kararı.

<sup>48</sup> Danıştay 11. D, 09.11.2009 tarih ve E. 2009/4790 K. 2009/9505 sayılı Karar.

daha önce tebligat yapılmamış olması halinde mümkündür<sup>49</sup>. Danıştay da bir kararında, davalı idarenin savunma dilekçesinin tebliğ edilmiş olduğu dosyada daha sonra yapılan tebligatın aynı adreste yapılamaması dolayısıyla İYUK m.26/3 düzenlemesinin uygulanamayacağını; Tebligat Kanununun 35/2 düzenlemesi usulüne göre uygulama yapılması gerektiğini açıkça belirtmiştir<sup>50</sup>. Kaldı ki bu durum değişiklikler öncesinde Kanunun ilk halinde de bu şekilde düzenlenmiştir. Danıştay'ın değişiklik öncesi kararlarında da Tebligat Kanunu m.35'in öncelikle uygulanması gerektiği ifade edilmektedir<sup>51</sup>.

<sup>49</sup> Danıştay, 5. D, 22.09.2008 tarih ve E. 2008/310, K. 2008/4597 sayılı Kararı: "2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Kanununun 26. maddesinin 3. fıkrasında öngörülen dosyanın işlemde kaldırılabilmesi ile ilgili kural, dava dilekçesinde gösterilen adrese henüz herhangi bir bildirim yapılmayan durumlarda uygulanabilir. Dava dilekçesinde gösterilen adreste daha önce bildirim yapılan kişinin, eski adresini değiştirdiği ve bildirme elverişli yeni adresini bildirmediği veya böyle bir adresin saptanmadığı durumlarda ise bildirim, Tebligat Kanununun 35. maddesine göre yapılması yasal bir zorunluluktur.

Nitekim, davacının (avukat ile temsil edilen davalarda vekili avukatın) dava dilekçesinde gösterdiği adrese bildirim yapılamaması halinde, bu adreste daha önce bildirim yapıp yapılmadığına bakılmaksızın, 2577 sayılı Kanunun 26/3. maddesi hükmünün, adres değişikliği nedeniyle bildirim yapılamadığı her durumda uygulanması ve bu şekilde dosyanın işlemde kaldırılması halinde, aynı Kanununun 60 maddesi ile yollama yapılan Tebligat Kanununun 35. maddesinin hiç bir şekilde uygulanma olanağının olamayacağı açıktır.

Bununla beraber, 7201 sayılı Kanunun 35. maddesinin 1. fıkrasında "kendisine veya adresine kanunun gösterdiği usullere göre tebliğ yapılmış olan kimse" ibaresine yer verilmiş olmasından da, 35. madde hükmünün; ancak, dava dilekçesinde gösterdiği adrese daha önce bildirim yapılan durumlar için uygulanabileceği sonucuna varılmaktadır."

<sup>50</sup> Danıştay, 10. D, 13.12.2013 tarih ve E. 2010/15587, K. 2013/9026 sayılı Kararı: "Dosyanın incelenmesinden, ... İdare Mahkemesince verilen 28.11.2008 tarihli ara kararın, davacıya adresinde tebliğ edilememesi üzerine 27.2.2009 tarihinde dosyanın işlemde kaldırıldığı, bir yıl içinde davacı tarafından, yeni adres bildirilerek dosyanın işleme konulması istenilmediğinden bahisle de 18.3.2010 tarihinde davanın açılmamış sayılmasına karar verildiği anlaşılmaktadır.

Dosyada mevcut bilgi ve belgelerden; davalı idare savunma dilekçesinin, davacıya 20.11.2007 tarihinde tebliğ edildiği görülmekte olup, bu sebeple olayda, 2577 sayılı Yasanın 26/3. maddesinin uygulanma olanağı bulunmamaktadır.

Bu durumda, 7201 sayılı Tebligat Kanununun 35/2. maddesinde yer alan "Adresini değiştiren kimse yenisini bildirmediği ve adres kayıt sisteminde yerleşim yeri adresi de tespit edilemediği takdirde, tebliğ olunacak evrakın bir nüshası eski adrese ait binanın kapısına asılır ve asılma tarihi tebliğ tarihi sayılır." kuralı uygulanmak suretiyle, bahse konu ara kararın, davacıya tebliğ edilerek yargılamaya devam edilmesi gerekirken, 2577 sayılı Yasanın 26/3. maddesi uyarınca davanın açılmamış sayılması yolunda verilen kararda hukuki isabet bulunmamaktadır."; benzer nitelikte, Danıştay 7. D, 4.3.2010 tarih ve E. 2008/5043 K. 2010/1243 sayılı Karar.

<sup>51</sup> Danıştay 4. D, 12.10.1998 tarih ve E. 1997/3121 K. 1998/356 sayılı Kararı; Danıştay, 3. D, 14.12.2006 tarih ve E. 2006/960, K. 2006/3437; Danıştay, 5. D, 22.09.2008 tarih ve E. 2008/310, K. 2008/4597 sayılı Kararı.

7201 sayılı Tebligat Kanununun maddeleri konumuz açısından incelendiğinde, bir kişiye tebligat yapılamamasının neredeyse imkânsız olduğu görülmektedir. Özellikle, 2011 yılında 6099 sayılı Kanunla yapılan değişiklikle, 5490 sayılı Nüfus Hizmetleri Kanunu ile birlikte kabul edilen adres kayıt sisteminin Tebligat Kanunu'na intibakı sağlanmış ve, yapılacak tebligatlarda kayıtlı adreslerin, MERNİS adreslerinin, esas alınmasının yolu açılmıştır. Tebligat Kanununun 10, 21 ve 35. maddelerinde bu kapsamda yapılan değişiklikler ile artık İYUK madde 26/3 uyarınca davanın açılmamış sayılması kararının verilebilmesi için gerekli bir şart olan “tebligatın yapılamaması” durumunun oluşması neredeyse olanaksız hale gelmiştir.

2011 yılında yapılan değişikliklere konumuz açısından kısaca değinmek İYUK m.26/3'ün uygulanmasının niçin neredeyse olanaksız olduğunun anlaşılabilmesi için yerinde olacaktır. Öncelikle, Tebligat Kanununun 10. maddesi değişikliği<sup>52</sup> ile, tebligatın tebliğ yapılacak şahsın bilinen son adresinde yapılamaması durumunda, adres kayıt sisteminde bulunan yerleşim yeri (MERNİS) adresinin esas alınacağı düzenlenmiştir. Yapılan değişiklikle muhatabının bilinen son adresinde tebligatın yapılması esas olmakla birlikte, eğer bu adres tebligat için elverişli değil ise, MERNİS adresinin tebligat için esas alınması sağlanmıştır. Diğer bir ifadeyle öncelikler son bilinen adrese tebligatın çıkarılması, ancak son bilinen adreste tebliğ işleminin yapılamaması durumunda MERNİS adresi varsa bu adres tebligat için esas alınmalıdır<sup>53</sup>. Değişiklik gerekçesinde de, uygulamada

---

<sup>52</sup> **Bilinen adreste tebligat:**

Madde 10 - Tebligat, tebliğ yapılacak şahsa bilinen en son adresinde yapılır.

(Ek fıkra: 11/1/2011-6099/3 md.) Bilinen en son adresin tebligata elverişli olmadığından anlaşılması veya tebligat yapılamaması hâlinde, muhatabın adres kayıt sisteminde bulunan yerleşim yeri adresi, bilinen en son adresi olarak kabul edilir ve tebligat buraya yapılır.

Şu kadar ki; kendisine tebliğ yapılacak şahsın müracaatı veya kabulü şartıyla her yerde tebligat yapılması caizdir.

<sup>53</sup> Danıştay 12. D, 20.04.2016 tarih ve E. 2015/5371 K. 2016/2367 sayılı Karar (KİBB) “7201 Sayılı Tebligat Kanununun yukarıda yer verilen ilgili maddeleri göz önüne alındığında; yargı mercileri tarafından kendisine Kanunun gösterdiği usullere göre tebliğ yapılmış olan kimse, adresini değiştirir ve yeni adresini kendisine tebliğ yaptırmış olan yargı merciine bildirmezse; ilgili yargı merciinin öncelikle kişinin adres kayıt sistemindeki yerleşim yeri adresini tespit ederek bu adrese tebliğ yaptırmayı denemesi, adres kayıt sisteminde de yerleşim yeri adresi tespit edilemezse bu takdirde tebliğ olunacak evrakın bir nüshasının eski adrese ait binanın kapısına asılması gerekmektedir.

Dairemizce, davacının adres kayıt sistemi üzerinde 20/04/2016 tarihinde yapılan incelemede; yerleşim yeri adresinden 26/02/2015 tarihinde “...” adresine taşındığı tespit edilmiştir.

özellikle gerçek kişilere tebligat işlemlerinde yaşanan sorunların çözülmesinin amaçlandığı, adresleri tam olarak tespit edilemeyen kişiler açısından, resmi işlemler ve özellikle de yargılama sürecinde yapılan tebligatlarda harcanan zaman emek ve paranın azaltılmasını sağlamak adına kayıtlı yerleşim yeri adresinin resmi tebligat adresi olarak kullanılmasının getirildiği belirtilmiştir<sup>54</sup>.

Tebliğat Kanunu'nun "Tebliğ imkansızlığı ve Tebellüğden İmtina" başlığını taşıyan 21. maddesinde de yapılan değişiklikle MERNİS adresine ilişkin düzenlemeler getirilmiştir. Konumuz açısından önemli olan husus ise, maddenin eklenen 2. fıkra ile, MERNİS adresine yapılacak tebligatlarda, muhatabın o adreste hiç oturmuş olmaması ya da sürekli olarak ayrılmış olsa bile, tebligatın muhatar veya sayılan kişilere yapılacağı ve kapıya ihbarname asılacağı, ihbarnamenin asıldığı tarihin ise tebligat tarihi olarak kabul edileceği düzenlemesidir<sup>55</sup>.

---

*Bu durumda; 26/02/2016 tarihinde yerleşim yerini değiştirerek, bu değişikliği adres kayıt sistemine işleyen davacının, 05/03/2015 tarihinde eski adresine yapılmış olan tebligat usulsüz olduğundan; usulsüz tebligattan itibaren üç ay içinde dosyanın yeniden işleme konulması istenilmediği gerekçesiyle verilen davanın açılmamış sayılması yolundaki kararda hukuki uyumluluk bulunmamaktadır."*

<sup>54</sup> "Tebliğat Kanununun 10'uncu maddesine eklenen ikinci fıkra ile tebligata ilişkin sorunların belki de en önemli kısmının çözüme kavuşturulması amaçlanmıştır. Uygulamada, özellikle gerçek kişilerin adreslerinin tam olarak tespit edilememesi sebebiyle, resmî işlemlerde ve bilhassa yargılama sürecinde gereksiz birçok tebligat yapılmakta, bu ise süreci oldukça uzatmakta, zaman, emek ve para harcanmasına yol açmaktadır. Yapılan düzenlemeyle bu sorunun önemli ölçüde çözümlenmesi amaçlanmıştır. Daha önce, sağlıklı bir adres veri sistemi mevcut değilken, 5490 sayılı Nüfus Hizmetleri Kanununun yürürlüğe girmesi ile birlikte günümüzde merkezî ve kapsamlı bir adres kayıt sistemi oluşturulmuş bulunmaktadır. Bu sistemden şu anda tüm kuruluşlar, kişisel veriler korunmak suretiyle yararlanabilmektedir. Bu sayede gerek Türkiye'de bulunan Türk vatandaşları ve yabancılar, gerekse yurt dışında yaşayan Türk vatandaşlarının yerleşim yerleri kayıt altına alınmış bulunmaktadır. Kısaca, artık bir kişinin adresinin bilinmemesi, çok düşük bir ihtimal olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu sistemi düzenleyen 5490 sayılı Kanuna göre, yürütülecek iş ve işlemlerde bu sistemdeki adresin esas alınacağı da hükme bağlanmıştır. Yani, adres kayıt sistemindeki adresi kabul etmek hem fiilî hem de kanunî bir zorunluluktur." <https://www2.tbmm.gov.tr/d23/1/1-0742.pdf> E.T. 25.10.2021.

<sup>55</sup> **Tebliğ imkansızlığı ve tebellüğden imtina:**

*Madde 21 - "(Değişik: 6/6/1985 - 3220/7 md.) Kendisine tebligat yapılacak kimse veya yukarıdaki maddeler mucibince tebligat yapılabilecek kimselerden hiçbiri gösterilen adreste bulunmaz veya tebellüğden imtina ederse, tebliğ memuru tebliğ olunacak evrakı, o yerin muhtar veya ihtiyar heyeti azasından birine veyahut zabıta amir veya memurlarına imza mukabilinde teslim eder ve tesellüm edenin adresini ihtiva eden ihbarnameyi gösterilen adresteki binanın kapısına yapıştırmakla beraber, adreste bulunmama halinde tebliğ olunacak şahsa keyfiyetin haber verilmesini de mümkün oldukça en yakın komşularından birine, varsa yönetici veya kapıcıya da bildirilir. İhbarnamenin kapıya yapıştırıldığı tarih, tebliğ tarihi sayılır.*

Bu düzenleme ile, muhatabın son bilinen adresinde tebligat yapılamamış olması dolayısıyla, MERNİS adresine tebligat çıkarılması durumunda, muhatabın o adrese hiç oturmamış olması ya da sürekli olarak ayrılmış olması, tebligatın yapılmasına engel oluşturmayacak ve 21/2'deki usulün uygulanmasıyla tebligat yapılmış sayılacaktır<sup>56</sup>. Muhatabın bilinen adresinde tebligat yapılamaması durumunda Tebligat Kanunu m.21/2'ye göre MERNİS adresine tebligat yapılacaktır. Muhatabın kayıtlı MERNİS adresinde hiç oturmamış olması ya da sürekli taşınmış olması durumunda dahi artık İYUK m.26/3 uygulanmayacak, Tebligat Kanunu m.21/2 düzenlemesindeki usule uygun olarak tebligat yapılması ve dosyaya devam edilmesi gerekecektir<sup>57</sup>.

Konumuz açısından değinilmesi gereken diğer bir değişiklik de yukarıda da değindiğimiz üzere, Tebligat Kanununun Kazai Tebligat bölümünde, “*Adres değiştirilmesinin bildirilmesi mecburiyeti*” başlığı altında düzenlenen 35. maddesinde yapılan değişikliktir. Düzenlemenin son haline göre, daha önce tebliğ yapılmış olan adresin değiştirilmesi durumunda yeni adresin derhal tebliği yaptırmış olan mahkemeye bildirecektir. Yeni adresin bildirilmemesi ve adres kayıt sisteminde yerleşim yeri adresi de tespit edilememesi durumunda tebliğ olunacak evrakın bir nüshası eski adrese ait binanın kapısına asılacak ve asılma tarihi

---

(*Ek fıkra: 11/1/2011-6099/5 md.*) Gösterilen adres muhatabın adres kayıt sistemindeki adresi olup, muhatap o adreste hiç oturmamış veya o adresten sürekli olarak ayrılmış olsa dahi, tebliğ memuru tebliğ olunacak evrakı, o yerin muhtar veya ihtiyar heyeti azasından birine veya hut zabıta amir veya memurlarına imza karşılığında teslim eder ve tesellüm edenin adresini ihtiva eden ihbarnameyi gösterilen adresteki binanın kapısına yapıştırır. İhbarnamenin kopya yapıştırıldığı tarih, tebliğ tarihi sayılır.

(*Ek: 19/3/2003-4829/5 md.*) Muhtar, ihtiyar heyeti azaları, zabıta amir ve memurları yukarıdaki fıkralar uyarınca kendilerine teslim edilen evrakı kabule mecburdurlar.”

<sup>56</sup> Danıştay, İDDK, 06.02.2014 tarih ve E. 2013/5122, K. 2014/261 sayılı Kararı; Yargıtay, 12. HD, 19.09.2013 tarih ve E. 2013/21372, K. 2013/29142 sayılı Kararı.

<sup>57</sup> Danıştay, 12. D, 10.09.2013 tarih ve E. 2012/13306, K. 2013/6117 sayılı Kararı: “*Dava dosyasındaki 20/06/2011 tarihli tebligat incelendiğinde, tebligatın davacının dava dilekçesinde belirttiği adrese Tebligat Kanunu’nun 21/2 maddesi uyarınca tebliğ edildiği anlaşılmaktadır. Tebligat Kanunu’nun 21/2 maddesi uyarınca davacıya tebliğ edildiğine göre, davaya kaldığı yerden devam etmesi gereken mahkemenin tebligat yapılamadığından bahisle, dosyanın işlem den kaldırılmasına, bilahare davanın açılmamış sayılmasına ilişkin kararında hukuki isabet görülmemiştir.*”; Danıştay, 3. D, 05.03.2015 tarih ve E. 2014/5274, K. 2015/1007 sayılı Kararı: “*Davacının gösterdiği adrese tebligat yapılamaması üzerine tebligatın çıkarıldığı adres kayıt sistemindeki yerleşim yeri adresinde davacının ikamet etmediğinin saptanması üzerine, yukarıda belirtilen şekilde yapılan tebligat, 7201 sayılı Kanun’un 21’inci maddesinin ikinci fıkrasında düzenlenen usule uygun olarak gerçekleştirildiğinden davacının mernis adresine tebligat yapılamadığı gerekçesiyle dosyanın işlem den kaldırılması ve sonrasında da davanın açılmamış sayılması yolunda verilen Mahkeme kararında hukuki isabet görülmemiştir.*”



tebliğ tarihi sayılacaktır<sup>58</sup>. 2011 yılında yapılan değişiklikle getirilen yenilik, muhatabın adresini değiştirdiğini bildirmemesi durumunda, varsa öncelikle MERNİS adresine tebligatın çıkarılacak olmasıdır. Eğer muhatabın MERNİS adresi de yok ise o zaman eski adresin esas alınarak tebligatın yapılmış sayılması gündeme gelecektir. Sonuç olarak Tebligat Kanununun 35. maddesi uyarınca da tebligatın yapılamaması durumunun oluşması mümkün görünmemektedir.

İYUK madde 26/3 uyarınca davanın açılmamış sayılması kararının verilebilmesinin öncelikli şartının tebligatın yapılamaması olduğu göz önüne alındığında ve yukarıda açıklandığı şekliyle, Tebligat Kanunu'nda yapılan değişikliklerle tebligatın yapılamaması durumunun neredeyse imkânsız olduğu düşünüldüğünde, 26/3 uyarınca davanın açılmamış sayılması kararının verilmesi mümkün görünmemektedir. Tebligat Kanunu hükümleri değerlendirildiğinde, İYUK m.26/3 düzenlemesi uyarınca, davacının dava dilekçesinde mahkemeye bildirdiği adrese tebligat yapılamamış olması dolayısıyla davanın açılmamış sayılması kararının verilebilmesi için, davacıya daha önce bildirilen adreste mahkemece hiç tebligat yapılmamış olması ve MERNİS adresinin de bulunmaması gerekmektedir<sup>59</sup>. İYUK m.26/3'ün uygulanabilmesinin tek ihtimali budur, zira muhataba daha önce bildirdiği adreste tebligat yapılmışsa Tebligat Kanunu m.35 uygulanacak ve MERNİS adresi veya o da bulunmaması halinde ilk bildirilen eski adrese düzenlenen usule göre tebligat yapılacaktır. Yine muhataba, bildirilen adreste daha önce tebligat yapılmamış olmakla birlikte Muhatabın MERNİS adresi mevcutsa Tebligat Kanunu m.10 ve m.21 uyarınca tebligat MERNİS adresine düzenlenen usule göre yapılmış sayılacaktır.

#### IV. DAVANIN AÇILMAMIŞ SAYILMASI KARARININ SONUÇLARI

Davanın açılmamış sayılması kararı, dava taraflarının kanunda belirtilen usuli yükümlülüklerden bazılarını yerine getirmemesi durumunda oluşabilecek sorunları çözmeye yönelik getirilmiş bir yaptırım olup tamamen yargılama usulüne özgü bir kurumdur. Yargılama (usul) hukukuna özgü bir karar olmasına rağmen davanın açılmamış sayılması kararının hem usul hukukuna hem de maddi hukuk kapsamında birtakım sonuçları ortaya çıkmaktadır. Öncelikle, davanın açılmamış sayılması kararı, mahkemenin dosyadan el çekmesi sonucu doğuran usul hukukuna ilişkin nihai bir karardır<sup>60</sup>. Ancak nihai bir karar olan

<sup>58</sup> Danıştay, 12. D, 24.12.2013 tarih ve E. 2013/3741, K. 2013/12444 sayılı Kararı.

<sup>59</sup> Torun, s. 673.

<sup>60</sup> Demirkol, s. 127; Üstündağ, s. 612; Çağlayan, s. 47-57. Yılmaz, s. 2056.

davanın açılmamış sayılması kararı, şekli anlamda kesin hüküm niteliğini haiz olsa da, uyuşmazlığın esasına ilişkin olmadıkları için maddi anlamda kesin hüküm değildirler. Dolayısıyla Teorik olarak aynı davanın açılmasına engel oluşturmamaktadır. Ancak İdari Yargılama hukukunda aşağıda detaylıca yer verileceği üzere teorik olarak bir engel olmasa da pratikte aynı davanın tekrar açılması mümkün görünmemektedir.

Davanın açılmamış sayılması kararı ile davalının rızasına gerek kalmaksızın, davanın açılması ile doğan sonuçların geriye etkili olarak hiç doğmamış kabul edilmektedir. Davanın açılmış sayılmasına bağlanan hukuki sonuçlar, davanın açılmamış sayılması kararı ile hukuki dayanaklarından yoksun kalacak, hukuki durumu dava öncesi hale getirecektir. Bu yönüyle bu karar, davadan feragatten farklı sonuçlar doğurmaktadır<sup>61</sup>. Davanın açılmasına bağlanan sonuçlar medeni yargılama hukukunda genel olarak; derdestlik durumu, mahkemenin davayı sonuçlandırma zorunluluğu, dava şartları davanın açıldığı tarihe göre belirlenmesi, davanın açıldığı anda görevli ve yetkili mahkeme, geçici hukuki koruma talepleri, davanın değiştirilmesi ve genişletilmesi yasağı, davayı geri alma yasağı, zamanaşımı süresinin kesilmesi, hak düşürücü sürenin korunması, bazı şahsa bağlı hakların malvarlığı hakkına dönüşmesi, iyi niyetin kötü niyete dönüşmesi, davalının mütemerrit olması şeklinde sayılmaktadır<sup>62</sup>. Bu sonuçlar nitelikleri örtüştüğü ölçüde idari yargılama hukuku açısından da geçerli olmaktadır. Davanın açılması ile doğan bu sonuçlar, şartları olduğu takdirde davanın açılmamış sayılmasına karar verilmesi durumunda kendiliğinden ortadan kalkacaktır. Burada bu sonuçların hepsinin üzerinde detaylıca durmak yerine, İdari yargılama hukuku açısından diğerlerine nazaran daha fazla önem arz eden ve medeni yargılama hukukundan farklılaşan sonuçlar üzerinde durmayı tercih ediyoruz. Bu noktada idari yargılama hukukuna özgü olarak yürütmenin durdurulması kararları, zaman aşımı süresinin kesilmesi, hak düşürücü süre olan dava açma süresi üzerinde durulması yerinde olacaktır.

Yürütmenin durdurulması kararı idari yargılama hukukuna özgü bir karardır<sup>63</sup>. İdari işlemler kural olarak, hukukilik karinesinden yararlandıkları için hukuka uygun sayılır ve dava açılması ile idari işlemin yürütülmesini kendili-

---

<sup>61</sup> İyimaya, s. 47.

<sup>62</sup> Özmumcu, s. 184-199.

<sup>63</sup> İdari yargıda yürütmenin durdurulması kararı ve şartları konusunda detaylı bilgi için bkz. M. Ayhan Tekinsoy, *İdari Yargılama Hukukunda Yürütmenin Durdurulması*, Savaş Yayınevi, Ankara, 2013., 59-67.

ğinden durmaz<sup>64</sup>. Dava konusu işlemin yürütülmesinin durdurulabilmesi için, davacının istemde bulunması ve İYUK m.27'deki şartların sağlanması şartıyla mahkemece bir karar verilmesi gerekmektedir. Çalışma konumuz kapsamındaki düzenlemeler incelendiğinde, yürütmenin durdurulması kararına ilişkin tek düzenlemenin, İYUK m.26/3'te yer aldığını görmekteyiz. Bu düzenlemede, davacının gösterdiği adreste tebligat yapılamaması durumunda öncelikle verilecek olan dosyanın işlemde kaldırılması kararı ile birlikte yürütmenin durdurulması kararının da kendiliğinden hükümsüz kalacağı belirtilmiştir. Dosyanın işlemde kaldırılması, açılmamış sayılma kararından önceki bir aşamadır. Kanun koyucu burada, dosyanın işlemde kaldırılması kararına neden olanın davacı olması ve işlemde kaldırma kararı ile birlikte davacıya dosyayı işleme koyma için 1 yıl kadar uzun bir süre tanınması dolayısıyla bu süre içerisinde yürütmenin durdurulması kararının da hükümsüz kalmasını düzenlemiştir. Ancak kanun koyucunun bu hassasiyeti, İYUK m.6/5 uyarınca verilecek olan dosyanın işlemde kaldırılması kararı için göstermediğini görmekteyiz. İYUK m.6/4 düzenlemesi davanın açılması anına ilişkin olduğu, henüz bu aşamada Yürütmenin durdurulması kararı verilmesinin mümkün olmadığı ve m.6/4 düzenlemesinde dosyanın işlemde kaldırılması kararı söz konusu olmaksızın açılmamış sayılma kararı verileceğinin düzenlenmesi nedenleri dolayısıyla burada yürütmenin durdurulmasına ilişkin bir düzenlemenin olmaması olağan karşılanabilir. Ancak, m.6/5 düzenlemesi için düzenleme yapılmamış olması farklı sonuçlar doğuracağı için olağan değildir. Zira M. 6/5 düzenlemesinde noksanlığın verilen sürelerde giderilmemesi halinde dosyanın işlemde kaldırılacağı düzenlenmekle birlikte, yürütmenin durdurulması kararına ilişkin herhangi bir düzenleme yapılmamıştır. Dolayısıyla bu durumda verilen yürütmenin durdurulması kararının hükümsüz kalması, dosyanın işlemde kaldırılması kararı ile değil, bu kararın tebliğinden itibaren 3 aylık sürenin geçmesinin ardından verilecek olan davanın açılmamış sayılması kararı ile olacaktır. Kanun koyucunun İYUK m.6/5 düzenlemesinde, dosyanın askıda kalması süresinin 3 ay olması dolayısıyla bilinçli olarak yürütmenin durdurulması kararı için bir düzenleme getirmediği söylenebilir. Ancak biz kanun koyucunun burada bilinçli olarak değil, unutmaya ya da öngörmeme nedeniyle düzenleme eksikliğinin olduğu kanısındayız. Zira 3 aylık 1 yıllık süreye göre kısa bir süre de olsa, işlemde kaldırılan bir dosya da verilmiş olan bir yürütmenin durdurulması kararının uygulanmaya devam edilmesi bir çelişki oluşturacaktır.

---

<sup>64</sup> Kaplan, s. 665.

Dava açılmasının dava konusu işlemin yürütülmesini durdurmayacağı kuralı vergi davaları açısından tersine çevrilmiştir. İYUK m.27/4 düzenlemesine göre; vergi mahkemelerinde, vergi uyuşmazlıklarından doğan davaların açılması, tarh edilen vergi, resim ve harçlar ile benzeri mali yükümlerin ve bunların zam ve cezalarının dava konusu edilen bölümünün tahsil işlemlerini durduracaktır. Madde düzenlemesi, vergi, resim ve harçlar ile benzeri mali yükümlere ilişkin tüm işlemleri değil, sadece tahsil işlemlerinin yürütülmesini kapsamaktadır<sup>65</sup>. Vergi davaları açısından davanın açılması ile doğan bu hukuki sonuç çalışma konumuz olan davanın açılmamış sayılması kararı ile kendiliğinden ortadan kalkacaktır. Diğer bir ifade ile davanın açılması ile duran tahsil işlemleri, davanın açılmamış sayılması kararı ile birlikte kaldığı yerden devam edecektir.

Vergi davaları açısından ortaya çıkacak olan bu sonucu, davanın açılmamış sayılması kararları halleri açısından ayrı ayrı değerlendirmek yerinde olacaktır. Öncelikle ilk durum olan İYUK m.6/4'e göre verilecek davanın açılmamış sayılması kararı için bu sonucun gerçekleşmesi mümkün değildir. Zira vergi davalarının açılmasıyla tahsil işlemlerinin yürütülmesinin durdurulması ancak, dava dilekçesinin davalı idareye tebliği ile mümkün olabilecektir. Her ne kadar madde metninde davanın açılması ile yürütülmenin durmasından bahsedilse de, davalı idarenin dava açıldığından haberdar olması ancak dava dilekçesinin kendisine tebliği ile mümkün olacak ve ancak bu aşamadan sonra tahsil işlemlerini durdurması gerekecektir. Hükümün asıl amacının da, genel kuralın tersine çevrilmesi olduğu ve mahkemenin karar almasına gerek olmadığı belirtilmesi olduğu ifade edilmektedir<sup>66</sup>. İYUK m.6/4'e göre verilecek olan davanın açılmamış sayılması kararından önce henüz dava dilekçesi tebliğ edilmediği ve yürütülmesi duran bir işlem olmadığı için, burada davanın açılmamış sayılması kararı ile değişen bir durum da olmayacaktır.

Vergi davaları kapsamında İYUK m.6/5 ve m.26/3'e göre verilecek davanın açılmamış sayılması kararı açısından ise, ancak davanın açılmamış sayılması kararı ile birlikte, davanın açılmasıyla yürütülmesi duran tahsil işlemlerine devam edilecektir. Zira yukarıda açıklandığı üzere bu ihtimallerde, davanın devamı esnasında posta giderlerinin tebligat işlemlerini engelleyecek derecede azalması ya da mahkemeye bildirilen adreste tebligat yapılamaması dolayısıyla sonuç olarak davanın açılmamış sayılmasına karar verilmektedir. Bu hallerde, dava açılmış ve davalı idareye dava dilekçesinin tebliği ile tahsil işlemlerinin

---

<sup>65</sup> Kaplan, s. 665.

<sup>66</sup> Kaplan, s. 665.

yürütülmesinin durmuş olduğu için, sonrasında alınacak davanın açılmamış sayılması kararı ile, bu durum dava açılma anının öncesine dönecek ve tahsil işlemlerine devam edilebilecektir. Burada üzerinde durulması gereken bir konu da, davanın açılmamış sayılması kararı verilmeden önce bir aşama olan dosyanın işleminden kaldırılması kararı ile birlikte dava açılmasıyla yürütülmesi duran tahsil işlemlerinin devam edeceğinin öngörülmemesidir. İYUK m.6/5'te bu hususa hiç değinilmemiş olmakla birlikte İYUK m.26/3'te ise “*varsa yürütmenin durdurulması kararı*” denilmek suretiyle mahkemece verilecek yürütmenin durdurulması kararlarının kendiliğinden hükümsüz kalacağından söz edilmiştir. İYUK m.26/3'te vergi davaları haricindeki idari idari davalarda mahkemece verilmiş olan yürütmenin durdurulması kararlarının kendiliğinden hükümsüz kalacağı düzenlenmiş, ancak vergi davaları için söz konusu olan davanın açılması ile duran tahsil işlemleri unutulmuştur. Yukarıda da bahsettiğimiz üzere bu durumda dosyanın işleminden kaldırılmasına diğer bir ifade ile dava dosyasının askıda olmasına rağmen, dava açılmasıyla yürütülmesi duran tahsil işlemlerine devam edilememesi gibi çelişkili bir durum oluşmaktadır.

Davanın açılması ile zamanaşımı sürelerin kesileceği kabul edilmektedir<sup>67</sup>. Borçlar Kanunu'nun 154. maddesinin 2. fıkrasında zaman aşımı süresini kesen sebepler arasında dava açılmış olmasını da saymaktadır. Dolayısıyla medeni yargılama hukukunda dava açılmasına bağlanan sonuçlar arasında zamanaşımı süresinin kesilmesi kuralının idari yargılama için de geçerli olacağını belirten yazarlar vardır<sup>68</sup>. İdari yargılama hukukunda dava açma süresinin niteliğinin hak düşürücü süre olarak kabul edildiği<sup>69</sup> göz önüne alındığında, bu kabul dava açma süreleri açısından uygulama alanı bulamayacaktır. İdare hukukunda az da olsa zamanaşımına ilişkin düzenlemeler yer alabilmektedir. Örneğin 5018 sayılı Kanununun 34. maddesinde, kamu idarelerinin borçlarının 5 yıl içerisinde zamanaşımına uğrayacağı düzenlenmektedir<sup>70</sup>. Yine, 5510 sayılı Kanunun 97.

<sup>67</sup> Özmumcu, s. 194.

<sup>68</sup> A. Şeref Gözübüyük-Turgut Tan, *İdare Hukuku (Cilt II), İdari Yargılama Hukuku*, 6. Baskı, Turhan Kitabevi, Ankara, 2012, s. 965.

<sup>69</sup> İdari dava açma sürelerinin niteliği hakkında görüş ve tartışmalar için bkz. Yıldırım Uler, “Yönetmelik Yargıda Dava Açma Süresi”, I. Ulusal İdare Hukuku Kongresi, Birinci Kitap, 1991; Gürsel Kaplan, *İdari Yargıda Dava Açma Süreleri*, Turhan Kitabevi, Ankara 2011.

<sup>70</sup> 5018 sayılı Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol Kanunu m.34: “İlgili olduğu malî yılın sonundan başlayarak beş yıl içinde alacaklıları tarafından geçerli bir mazerete dayanmaksızın, yazılı talep edilmediğinden veya belgeleri verilmediğinden dolayı ödenemeyen borçlar zamanaşımına uğrayarak kamu idareleri lehine düşer”.

maddesinde, iş kazası, meslek hastalığı, vazife malullüğü ve ölüm hallerinde bağlanması gereken gelir ve aylıkların, 5 yıl içinde zamanaşımına uğrayacağı düzenlenmektedir<sup>71</sup>. Bu düzenlemeler nedeniyle açılan idari davalarda<sup>72</sup>, davanın açılması ile zamanaşımı süresinin kesilmesi söz konusu olabilecektir. Dolayısıyla bu davalarda verilecek davanın açılmamış sayılması kararı ile de kesilmiş olan zaman aşımı süresi dava açılmadan önceki durumuna geri dönecektir. Eğer zaman aşımı süresi henüz dolmamış ise tekrar aynı nitelikte dava açılması mümkün olacaktır. Ancak burada dikkat edilmesi gereken nokta, bu tür davalarda davanın açılmamış sayılması kararı ile zaman aşımı süresi dolamamış ise doğrudan dava açılması söz konusu olamayacak, önce idareye başvuru yapılması ve başvuru üzerine dava açma süresinde dava açılması mümkün olabilecektir ancak burada açılacak ikinci davanın ilk dava ile aynı olduğu da söylenecektir. Zira davanın açılmamış sayılması kararı verilen açılmış olan dava öncesi yapılan idari başvuruya ilişkin dava açma süreleri geçirilmiş olacaktır.

İdari yargılama hukukunda dava açma sürelerinin genel kabule göre hak düşürücü süre olarak kabul edildiğini belirtmiştik. Dava açılmasıyla hak düşürücü süreler kesilmesinden değil, korunmasından bahsedilmektedir<sup>73</sup>. Dava süresinde açılmış ise bu durum korunacak değil ise de dava süre aşımı nedeniyle reddedilecektir. Davanın açılmamış sayılması kararı ile birlikte ise halinde hak düşürücü sürenin korunması etkisi son bulacaktır<sup>74</sup>. Davanın açılmamış sayılması kararından sonra hak düşürücü süreler geçmemiş ise aynı nitelikte dava tekrar açılabilir. İdari yargılama hukukunda dava açma süresinin 60 ve 30 günlük süreler olduğu ve de hak düşürücü süre niteliğinde olduğu da kabul edildiği için, idari yargıda davanın açılmamış sayılması kararından sonra tekrar açılması mümkün olmayacaktır. Zira İYUK'da düzenlenen davanın açılmamış sayılması kararı hallerinde, davanın açılmamış sayılması kararı verilebilmesi için davacıya yapılacak bildirimler ve verilecek süreler dikkate alındığında 60 ve 30 günlük hak düşürücü süre niteliğindeki sürelerin geçmemiş olması mümkün değildir. Burada tek uygulamanın, İYUK m.6/4 uyarınca verilmiş olan davanın

<sup>71</sup> 5510 sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Hakkında Kanunu m.97: “*Bu Kanunda aksine hüküm bulunmayan hallerde, iş kazası, meslek hastalığı, vazife malullüğü ve ölüm hallerinde bağlanması gereken gelir ve aylıkların, hakkın kazanıldığı tarihten itibaren beş yıl içinde istenmeyen kısmı zamanaşımına uğrar*”

<sup>72</sup> Kaplan, bu tür davaların idari yargının görev alanına girdiğinin tartışmalı olduğunu şerh düşmektedir. Bkz. Kaplan, *İdari Yargıda Dava Açma Süreleri*, s. 673.

<sup>73</sup> Özmumcu, s. 195; Kaplan, s. 673.

<sup>74</sup> Yılmaz, s. 583; Dursun, s. 184; Özmumcu, s. 202.

açılmamış sayılması kararı seçeneğinde mümkün olabileceği, bu ihtimalinde ancak ilgili tarafından dava açılmadan önce İYUK m.11 uyarınca üst merci başvurusu yapılmış olması ile birlikte cevabın beklenmeden dava açılmış olması ve idarenin de hemen cevap vermemiş olması olduğu belirtilmiştir<sup>75</sup>. Bu şartların hepsinin bir arada gerçekleşmesi de oldukça zor bir ihtimal olarak karşımıza çıkmaktadır.

Dava açılmasının idari yarılama hukuku açısından içtihatla kabul edilmiş önemli bir sonucu da, Anayasa Mahkemesinin iptal kararlarının geriye yürümemesi kuralının, iptal kararından önce yürürlükteki düzenlemeye göre tesis edilen işlemlere karşı açılan davalar bakımından geçerli olmamasıdır<sup>76</sup>. Diğer bir ifadeyle davanın açılmış olmasının sonucu olarak yargılama sürecinde ve sonrasında Anayasa Mahkemesince verilecek iptal kararından faydalanmasıdır. Örneğin kanun hükümleri yürürlükte iken açılan ve yürürlükteki hükümler nedeniyle reddedilen bir dava Anayasa Mahkemesinin iptal kararından sonra tekrar açılacak olursa geçmişe yönelik haklar da talep edilebilecektir<sup>77</sup>. Bu durumda, Anayasa Mahkemesi iptal kararından önce açılmakla birlikte, iptal kararından sonra davanın açılmamış sayılması kararı verilirse, artık dava öncesi duruma dönüleceği için, Anayasa Mahkemesi kararından yararlanılamayacaktır.

Davanın açılmamış sayılması kararı verilmesi durumunda yargılama giderlerinin hangi tarafa yükletileceğinin de belirtilmesi gerekir. Davanın açılmamış sayılması kararı verilmesini gerektiren tüm hallerde, yargılama giderlerinin, davanın açılmamış sayılmasına sebebiyet veren davacı üzerine bırakılacağı ifade edilmektedir<sup>78</sup>. Buradaki yargılama giderleri, yargılama harçları, tebligat giderleri eğer mevcutsa bilirkişi keşif giderleri ve idarenin vekil ile temsil edilmesi durumunda da vekâlet ücretinden oluşacaktır. Danıştay da birçok kararında, davanın açılmamış sayılması durumunda, davalı idare lehine vekâlet ücretine hükmedilmesi gerektiğini belirtmiştir<sup>79</sup>. Danıştay'ın yerleşik içtihadına göre; 659 sayılı KHK uyarınca vekil vasıtasıyla temsil edilen davalı idarelerin davalı idarelerin lehine vekâlet ücretine

---

<sup>75</sup> Bilgin, s. 89-90.

<sup>76</sup> Kaplan, s. 674; Ali D. Ulusoy, *Yeni Türk İdare Hukuku*, 1. Baskı, Yetkin Yayınevi, Ankara, 2019, s. 439; ayrıca bkz. Danıştay, İDDK, 8.10.2009 tarih ve E. 2009/611, K. 2009/1769 sayılı kararı.

<sup>77</sup> Kaplan, s. 674.

<sup>78</sup> Bilgin, s. 103.

<sup>79</sup> Danıştay 13. D, 29.11.2016 tarih ve E. 2014/1115 K. 2016/3974 sayılı Karar; Danıştay 11. D, 20.02.2007 tarih ve E. 2004/3743 K. 2007/1540 Sayılı Karar; Danıştay 11. D, 07.02.2005 tarih ve E. 2002/2983 K. 2005/413 sayılı Karar;

hükmedilmesi düzenlemesi ve yürürlükteki Avukatlık Asgari Ücret Tarifesi<sup>80</sup> uyarınca davanın açılmamış sayılması halinde vekâlet ücretinin miktarının da ön inceleme tutanağının imzalanıp imzalanmamasına göre belirleneceği düzenlenmesi karşısında davalı idare vekili lehine vekâlet ücretine hükmedilmesi; kararın vekâlet ücreti açısından bozma nedeni oluşturmaktadır<sup>81</sup>.

Davanın açılmamış sayılmasına ilişkin, mahkemelerce verilen kararların tamamı usule ilişkin nihaî kararlardır. Nihai karar olmaları dolayısıyla da kanun yollarına ilişkin genel hükümlere tabidir. İstinaf kanun yolunu düzenleyen İYUK m.45'e göre, konusu beş bin Türk Lirasını geçen idari davalara ilişkin ilk derece mahkemesi kararlarına karşı 30 gün içerisinde Bölge idare mahkemesine istinaf yoluna başvurulabilecektir<sup>82</sup>. İstinaf kanun yolunun sonrasında ise Bölge İdare Mahkemesi kararına karşı İYUK m.46 düzenlemesi kapsamındaki idari davalar mevcut ise Temyiz kanun yoluna da başvurulabilecektir. Danıştay bir kararında, davacının, davanın açılmamış sayılması kararının usul hükümlerine aykırı olduğu gerekçesiyle, davanın açılmamış sayılması kararının kaldırılarak yargılamaya devam edilmesi yönündeki talebini, davacının hak kaybına uğramaması için temyiz başvurusu olarak değerlendirilmesi gerektiğini belirtmiştir<sup>83</sup>. Bu karar-

<sup>80</sup> 2021 yılı Avukatlık Asgari Ücret Tarifesinin, "Görevsizlik, yetkisizlik, dava ön şartlarının yokluğu veya husumet nedeniyle davanın reddinde, davanın nakli ve açılmamış sayılmasında ücret" başlıklı 7. maddesinin 1. fıkrası şu şekildedir: "Ön inceleme tutanağı imzalanıncaya kadar davanın nakli, davanın açılmamış sayılması, görevsizlik veya yetkisizlik kararı verilmesi durumunda bu Tarifede yazılı ücretin yarısına, ön inceleme tutanağı imzalandıktan sonra karar verilmesi durumunda tamamına hükmolunur. Şu kadar ki, davanın görüldüğü mahkemeye göre hükmolunacak avukatlık ücreti, bu Tarifenin ikinci kısmının ikinci bölümünde yazılı miktarları geçemez."

<sup>81</sup> Bkz. Danıştay, İDDK, 14.02.2019 tarih ve E. 2018/4583 K. 2019/589 sayılı Kararı; Danıştay 7. D, 04.03.2020 tarih ve E. 2016/308 K. 2020/2216 sayılı Karar.

<sup>82</sup> İYUK m.45/1: "İdare ve vergi mahkemelerinin kararlarına karşı, başka kanunlarda farklı bir kanun yolu öngörülmüş olsa dahi, mahkemenin bulunduğu yargı çevresindeki bölge idare mahkemesine, kararın tebliğinden itibaren otuz gün içinde istinaf yoluna başvurulabilir. Ancak, konusu beş bin Türk lirasını geçmeyen vergi davaları, tam yargı davaları ve idari işlemlere karşı açılan iptal davaları hakkında idare ve vergi mahkemelerince verilen kararlar kesin olup, bunlara karşı istinaf yoluna başvurulamaz"

<sup>83</sup> Danıştay İDDK, 04.05.2006 tarih ve E. 2006/567, K: 2006/368 sayılı kararı, DD, S. 114, s. 71-73: "Temyiz istemine konu dosyanın incelenmesinden; Danıştay Onuncu Dairesinin harç eksikliğinin tamamlanmasına ilişkin birinci yazısının 21.12.2004 tarihinde davacı vekiline tebliğ edildiği, eksikliğin tamamlanmaması üzerine yapılan ikinci tebligatın 11.4.2005 tarihinde davacı vekili tarafından tebellüğ edilmesini müteakip, kararda belirtilen eksik tutarın 10.5.2005 tarihinde süresi içerisinde yatırılarak tamamlanmış olduğu anlaşılmış olup, eksik harç tutarının süresi içerisinde tamamlanmadığından bahisle verilen davanın açılmamış sayılmasına dair Daire kararında usul hükümleri bakımından hukuki isabet bulunmadığından, davanın açılmamış sayılmasına ilişkin olarak verilen ve 2.8.2005 tarihinde davacı vekiline tebliğ edilen Danıştay Onüçüncü Daire kara-



dan da anlaşılacağı üzere davanın açılmamış sayılması kararı mahkemenin dosyadan el çekmesi sonucunu doğuran nihai bir karardır. Dolayısıyla kararı veren mahkemenin bu karara ilişkin yeniden bir değerlendirme yaparak kaldırması söz konusu olamaz. Bu durumda ancak kanun yollarına ilişkin hükümlerin uygulanması gerekecektir.

## SONUÇ

İdari Yargılama Usulü Kanununda davanın açılması ve devamında bazı usule ilişkin yükümlülüklerin yerine getirilmemesi durumunda, davanın gereksiz yere uzamaması ve sürüncemede kalmaması amacıyla davanın açılmamış sayılması kararı ile sonuçlandırılması öngörülmüştür. Bu haller İYUK m.6/4 ve 6/5'te düzenlenen yargılama harcı ve posta giderlerinin hiç veya eksik yatırılması halleri ile İYUK m.26/3'te düzenlenen davacının dava açılırken gösterdiği adrese tebligat yapılamaması hallidir.

İYUK m.6/4 düzenlemesinde yargılama harcı ve posta giderlerinin dava açılması esnasında hiç veya eksik yatırılması durumu söz konusu olmakla birlikte bu durumda, tarafa eksikliğin tamamlanması amacıyla 30 günlük süreler verilerek iki defa bildirim yapılması ve buna rağmen eksikliğin tamamlanmaması durumunda davanın açılmamış sayılması kararı verileceği düzenlenmektedir. İYUK m.6/5'te ise davanın açılması esnasında tam olan posta giderlerinin, tebligat işlemlerini engelleyecek derecede azalması durumunda, tarafa eksikliğin tamamlanması amacıyla 30 günlük süreler verilerek iki defa bildirim yapılması ve buna rağmen eksikliğin tamamlanmaması durumunda dosyanın işlemde kaldırılması, işlemde kaldırma kararının tebliğinden itibaren 3 ay içinde eksikliğin tamamlanarak işleme konulması istenmemesi halinde davanın açılmamış sayılmasına karar verileceği düzenlenmektedir. İYUK m.26/3'te de, davanın açılırken mahkemeye bildirilen adrese yargılama esnasında ara karar niteliğindeki kararların tebliğ edilememesi durumunda, davacının yeni adres bildirimine kadar dava dosyasının işlemde kaldırılması ve işlemde kaldırma kararının tebliğinden itibaren 1 yıl içinde yeni adres bildirilerek işleme konulması istenmemesi halinde davanın açılmamış sayılmasına karar verileceği düzenlenmektedir.

---

*rına karşı 5.8.2005 tarihinde kayda giren dilekçede yer alan; "davanın açılmamış sayılmasına ilişkin kararın kaldırılarak davanın devamının sağlanması" yolundaki talebin davacının, (harç eksikliğinin 10.5.2005 tarihinde tamamlanmış olması nedeniyle), hak kaybına uğramaması bakımından temyiz başvurusu olarak kabul edilmesi gerekmektedir."*

Görüldüğü üzere İdari yargıda davanın açılmamış sayılmasına karar verilmesi gereken 3 halden ilki, davanın açılması anındaki eksiklik olarak karşımıza çıkarken, diğer ikisi dava süresince oluşan eksik veya imkânsızlık dolayısıyla ortaya çıkmaktadır. Yine bu hallerden ilki haricindeki diğer ikisi esasında yargılama sürecindeki tebligat işlemlerinin yapılamaması ihtimali üzerine düzenlenmiş bulunmakta ve bu durumlarda doğrudan açılmamış sayılma kararı yerine öncelikle dosyanın işlemde kaldırılmasına karar verilerek, tarafa bu eksikliklerin giderilmesi için süreler tanınmaktadır.

Davanın açılmamış sayılması kararı kapsamında, idari yargıya özgü bir kurum olan yürütmenin durdurulması kararına ilişkin düzenlemeler kanımızca yetersizdir. Zira yukarıda detaylıca açıklandığı üzere, davanın açılmamış sayılması kararını düzenleyen hallerden sadece İYUK m.26/3 düzenlemesinde yürütmenin durdurulması kararına ilişkin bir düzenleme yer almakta; diğer iki haleden bu konuya ilişkin bir düzenleme yer almamaktadır. Yine vergi davaları açısından, davanın açılması ile yürütülmesi duran tahsil işlemlerine ilişkin herhangi bir özel düzenlemeye yer verilmediği görülmektedir. İYUK m.26/3'te dosyanın işlemde kaldırılması ile mahkemece verilen yürütmenin durdurulması kararının kendiliğinden hükümsüz kalacağına düzenlenmesine rağmen, dava açmanın sonucu olarak işlem yürütülmesinin durduğu vergi davalarına ilişkin özel bir düzenlemeye yer verilmemesi önemli bir eksiklik olarak karşımıza çıkmaktadır.

Davanın açılmamış sayılması kararı, mahkemenin yargılamadan el çekmesi sonucunu doğuran nihai bir karardır. Her ne kadar bu karar, maddi anlamda kesin hüküm niteliği taşımasa ve davanın eksiklikler giderilerek diğer şartlarını sağlamakla birlikte yeniden açılması teorik olarak mümkün olsa da, idari yargılamada ki dava açma süreleri göz önüne alındığında davanın açılmamış sayılması kararından sonra davanın tekrar açılabilmesi neredeyse imkânsız hale gelmektedir. Davanın açılmamış sayılması kararının, davanın açılması ile doğan sonuçların geriye etkili olarak hiç doğmamış kabul edildiği düşünülürse, davanın açılması ile hak düşürücü sürelerin korunması durumu açılmamış sayılma kararı ile kalkacağından, hak düşürücü sürelerin geçirilerek davanın tekrar açılmamasına neden olacaktır. İdari yargılama hukukunda dava açma süresinin 60 ve 30 günlük süreler olduğu ve de hak düşürücü süre niteliğinde olduğu da kabul edildiği için, idari yargıda davanın açılmamış sayılması kararından sonra tekrar açılması mümkün olmayacaktır. Bu durumda tek ihtimalin İYUK m.6/4 düzenlemesi uyarınca verilen davanın açılmamış sayılması kararı halinde mümkün olabileceği belirtilmiştir. Zira diğer iki hal yargılama sürecinde ortaya çıkacağı ve işlemde kaldırma süreleri de dikkate alınacağı için teorik olarak da mümkün görünmemektedir.

**KAYNAKÇA**

- AKYILMAZ Bahtiyar - SEZGİNER, Murat - KAYA, Cemil, *Türk İdari Yargılama Hukuku*, Savaş Yayınevi, Ankara, 2019.
- ARAL, Vecdi, *Hukuk ve Hukuk Bilimi Üzerine*, Fakülteler Matbaası, İstanbul, 1975.
- ARAS Celal - ARSLAN Leyla - CESUR Nilgün, "Hukuk Usulünde Davanın Açılmamış Sayılmasına Karar Verilecek Haller", *Adalet Dergisi*, S. 2, 1985.
- ASLAN, Kudret, "Medeni Usul Hukukunda Davanın Açılmamış Sayılmasının Etkileri", *MİHDER* - Cilt: 9, Sayı: 25, 2013/2.
- AYGÜN Mustafa Y., "Davanın Açılmamış Sayılması", *Yargıtay Dergisi*, Y. 1979, S. 5.
- BİLGİN, Hüseyin, "İdari Yargılama Hukukunda Davanın Açılmamış Sayılmasına" *Adalet Dergisi*, S. 35.
- CANDAN, Turgut, *Açıklamalı İdari Yargılama Usulü Kanunu*, Ankara 2006.
- ÇAĞLAYAN, Ramazan *İdari Yargıda Kanun Yolları*, Seçkin Yayınevi, 1. Baskı, Ankara 2002.
- DEMİRKOL, Selami, "İdari Yargılama Usulü Yenilenirken İstinaf Kanun Yolu Öngörüsü - Danıştay'ın İçtihat Mahkemesi Rolü'nün Güçlendirilmesi", Danıştay ve İdari Yargı Günü Sempozyumu, *Danıştay Yayınları*, No: 91, Ankara, 2016.
- DURSUN, Hasan, "Medeni Usul Hukukunda Davanın Açılmamış Sayılması", *Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi*, Ankara 2007.
- ELGÜN, Emel Şeyda, 'Medenî Usul Hukukunda Davanın Açılmamış Sayılması ve Sonuçları', *Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi*, Ankara Üniversitesi SBE, Ankara 2010.
- GÖZBÜYÜK, A. Şeref - DİNÇER, Güven, *İdari Yargılama Usulü*, Turhan Kitabevi, Ankara, 1996.
- İYİMAYA Ahmet, "Sorumluluk Davasının Açılmamış Sayılması" *Yargıtay Dergisi*, (1990, S. 1-2).
- KALABALIK, Halil, *İdari Yargılama Usulü Hukuku*, Seçkin Yayıncılık, Ankara 2020,
- KAPLAN, Gürsel, "İdari Yargılama Hukukunda Dava Açmanın Sonuçları", *İnönü Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi* C. 10, S. 2, Y. 2019.
- KURU, Baki, *Hukuk Muhakemeleri Usulü*, C. IV, 6. Bası, İstanbul 2001.
- MERİÇ, Nedim, 'Medeni Yargılama Hukukunda Tasarruf ve Taleple Bağlılık İlkesinin Kapsamı ve Bazı Güncel Kararların Değerlendirilmesi', Medenî Usûl ve İcra İflas Hukukçuları Toplantısı, *S.D.Ü. Hukuk Fakültesi Dergisi MİHBİR Özel Sayısı*
- ÖNEN, Mesut, *Hukukun Temel Kavramları*, Beta Basım, İstanbul, 1985.
- ÖZBALCI, Yılmaz, *Vergi Davaları*, Oluş Yayıncılık, Ankara, 2000.

- ÖZMUMCU, Seda, “Davanın Açılmasına Bağlanan Hukuki Sonuçların Davanın Açılmamış Sayılması Halinde Değerlendirilmesi”, *İÜHF*, C. LXX, S. 2, 2012.
- ÖZTÜRK, K. Burak, *Hak Arama Özgürlüğü Çerçevesinde Zorunlu İdari İtiraz*, Yetkin Yayınları, Ankara 2015.
- SANCAKDAR, Oğuz, *Türkiye Büyük Millet Meclisi İdari Yargılama Sürecinde Yaşanılan Sorunlar ve Çözüm Önerileri Çalıştay Kitabı*, 14 Ocak 2013.
- TEKİNSOY, M. Ayhan, *İdari Yargılama Hukukunda Yürütmenin Durdurulması*, Savaş Yayınevi, Ankara 2013.
- TORUN, Fatih, “7201 Sayılı Tebligat Kanunu’nun 21. ve 35. Maddelerinde Yapılan Değişiklikler Karşısında 2577 Sayılı İdari Yargılama Usulü Kanunu’nun 26/3. Maddesinin Uygulanabilirliği” *GÜHFD*, C. XX, Y. 2016, S. 2.
- ULUKAPI Ömer, *Medeni Usul Hukukunda Tarafların Duruşmaya Gelmemesi*, Mimoza Yayıncılık, Konya, 1997.
- ULUSOY, Ali, *Yeni Türk İdare Hukuku*, 1. Baskı, Yetkin Yayınevi, Ankara, 2019.
- ÜSTÜNDAĞ Saim, *Medeni Yargılama Hukuku*, C. 1-2, İstanbul, 1997.
- YILMAZ, Ejder, *Hukuk Muhakemeleri Kanunu Şerhi*, C. II, Yetkin Yayıncılık, Ankara 2017.